

DE OORLOG, 25 september 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27827]

[Vrijdag 25 September 1914]

Inhoudsopgave 25 september 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27827]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	2
Fransch communiqué.	2
Van het Oostelijk oorlogstooneel.	3
Het Russische leger.	3
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	3
Mededeelingen van een Oostenrijksch officier.	3
Uit het verre Oosten.	3
Engelschen en Japanners.	3
Op Zee.	3
Visschersschuit vergaan.	3
FRANKRIJK.	3
De duur van den oorlog.	3
ENGELAND.	4
Verschillende mededeelingen.	4
DUITSCHLAND.	4
De commandant van de "U 9".	4
Tocht naar het gouvernement Soewalski.	4
Wetterlé.	5
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	5
Onderscheiding.	5
ITALIË.	5
Betoogingen te Rome.	5
Nederland en de Oorlog.	5
Conditioneele contrabande.	5
Het opbrengen van schepen.	6
Werkverschaffing.	6
De Britsche schepelingen.	7
Hollanders uit Antwerpen.	7
Voor de gewonde Engelschen.	7
De geredden op de "Titan".	7
Een Duitsche gift voor het Nederlandsche Roode Kruis.	8
Informatiebureau.	8
Aangehouden stoomschepen.	9
Uit Maastricht.	9
Een Belgische dankbetuiging.	9
Posterijen en Telegrafie.	9
Postdienst in Limburg.	9
BELGIË.	9
Wat er te Gent gebeurd is.	9
Hulp aan de Belgen.	10
OOSTENRIJK.	10
De stemming te Praag.	10
Patenten in Engeland gedurende den oorlog.	10
Berlijnsche Geldmarkt.	10
Duitsche Zeeverzekering.	11
Oostenrijksche Beleeningskassen.	11
Uit de Oostenrijksche Industrie.	11
Nieuwe Rumeensche Leening.	11
Ultimoliquidatie.	11
Uit de Petroleum-Industrie.	11
Suikeruitvoer.	11
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27827]	11
DE OORLOG	11
De algemeene toestand.	11
Op het Westelijk oorlogstooneel.	12
De toestand.	12
Duitsch legerbericht.	12
De aanval op Verdun.	13

Naspeuringen van Paul Theelen: 25 september 1914

Het officieele Engelsche verslag.	13
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	13
In Galicië.	13
Van Warschau naar Petrikan.	13
Van het Zuidelijk oorlogstooneel.	14
De inval in Slawonië.	14
Op Zee.	15
Oorlogsschepen naar de Oostzee?	15
Op een mijn geloopt.	15
DUITSCHLAND.	15
De Veldpost.	15
De eerste oorlogstentoonstelling.	17
Een dagorder van generaal v. Hindenburg.	17
Uit Oost-Pruisen.	17
De daad van de U 9.	18
De verzorging der gewonden.	18
BELGIE.	18
Een Zeppelin bombardeert Ostende.	18
Vreemde couranten in Brussel.	19
ENGELAND.	19
In Z.-Afrika.	19
RUSLAND.	19
In Russisch Polen.	19
OOSTENRIJK.	19
De voorgeschiedenis van den oorlog.	19
Italiaansche berichten over Oostenrijksche hulpvaardigheid.	19
Cholera.	19
VEREENIGDE STATEN.	19
Turkije en de Vereenigde Staten.	19
Roosevelt over den vrede.	20
TELEGRAMMEN.	20
Albanië.	20
Mexico.	20
Uit het vluchtoord bij Oldebroek.	20
Van Dag tot Dag.	20
De Engelschen in IJmuiden.	20
Engelschen op weg naar huis.	21
Ontsporing.	21
Laatste Berichten.	21
De Engelsche post.	21
De "Indian Prince" in den grond geboord.	21
Frits Kreisler.	22
BEURS EN NIJVERHEID.	22
Internationale Betalingsverplichtingen.	22
Uit Argentinië.	22
Het Moratorium in België.	22
De suikerprijzen in Duitschland.	22
"Mobielmaken" van coupon-gelden.	23
Duitsche Beleeningskassen.	23
Zeeverzekering.	23
Oorlogskredietbanken.	23
Oostenrijksche couponbetalingen.	23
Uit de Ver. Staten.	23

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD.

DE OORLOG

10 **Engelschen en Japanners in het Verre Oosten. — De duur van den oorlog. — Het gewezen Rijksdaglid Wetterlé.**

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Fransch communiqué.

15 Het Fransche gezantschap te 's-Gravenhage deelt mede: 1e. Op onzen linkervleugel, op den rechteroever van de Oise, zijn hevige gevechten geleverd in den loop van den dag van den 22en. Wij zijn vooruitgekomen in de streek ten noordwesten van Lassigny. Op den linkeroever van de Oise en ten noorden van dé Aisne is de toestand onveranderd.

20 2e. Op het centrum, tusschen Reims en de Maas, geen enkele belangrijke wijziging; in Woeuvre ten noordoosten van Verdun en in de richtingen van Nailly en van Dampierre, heeft de vijand ons hevig aangevallen, maar werd hij afgeslagen; in het zuiden van Woeuvre bezet hij de linie Richepourt, Seicheprey, Lironville. 3e. Op onze rechtervleugel, in Lotharingen en in de Vogezes, hebben de Duitschers Nomeny en Arracourt ontruimd; in De streek van Domevre hebben zij weinig activiteit betoond.

25 PARIJS, 24 Sept. (Reuter.) Wij hebben tusschen de Somme en de Oise in de richting van Roye terrein gewonnen. Wij hebben Peronne bezet. De Duitschers zetten met buitengewone hevigheid hunne aanvallen voort ten oosten van Argonne en de hoogten langs de Maas, waarbij wij nu eens vooruitgaan, dan weder achteruitgedrongen worden.

30 **Van het Oostelijk oorlogstooneel.**
Het Russische leger.

35 De Russische legatie te 's-Gravenhage ontving de volgende mededeelingen omtrent de krijgsverrichtingen der Russische legers: I. Na de San te zijn overgetrokken en de vervolging van den op den aftocht zijnden vijand voortzettende, hebben de Russische troepen de rivier de Visloka (rechter-zijrivier van de Weichsel) bereikt. De krijgsverrichtingen der Russische legers nemen een gunstig verloop in den omtrek der vesting Przemysl. II. Aan de Duitse grens hebben de Russische troepen voeling met die van den vijand, maar men meldt niet omtrent gevechten.

40 **Op het Zuidelijk oorlogstooneel.**
Mededeelingen van een Oostenrijksch officier.

45 WEENEN, 24 Sept. (W. B.) De "Südslavische Korrespondenz" bevat een bericht van een aan het front tegen Servië strijdenden officier over den inval der Oostenrijksch-Hongaarsche troepen in Servië. Nadat de Drina was overschreden, zoo verhaalt hij, en de plaats in Servië, waarop wij den eersten aanval deden, na een hevigen strijd, waarin de vijand groote verliezen leed, genomen was, werd de opmarsch voortgezet. Uit vrees, dat de Serviërs mijnen op den weg hadden gelegd, lieten wij twee kudden voor ons uitdrijven. Deze voorzichtigheidsmaatregel bleek echter overbodig te zijn geweest. De Serviërs, die achteruit waren getrokken, verschansten zich in goede posities, blijkbaar met de bedoeling onze vereeniging met ons tweede, op den weg naar V... opereerend, leger te verhinderen. Dit plan mislukte totaal; onze voortreffelijke artillerie belette de Serviërs zich lang in hunne positie te handhaven. Toen onze dappere manschappen daarop onder "Eljen-" en "Zivio"-geroep de Serviërs met bajonetten te lijf gingen, vluchtten deze als door een paniek bevangen. Intusschen had ons tweede leger bij K... een hevigen strijd uit te vechten met de Serviërs onder bevel van prins George. Ook daar werden de Serviërs geheel en al verslagen; het 5de Servische infanterie-regiment werd totaal in de pan gehakt. Prins George was toen onze troepen tot den stormaanval overgingen en den vijand op de vlucht dreven, bijna gevangen genomen. Intusschen kregen wij voeling met onze tweede groep en zetten wij onzen opmarsch voort onder dagelijksche kleine gevechten. Wij maakten een groot aantal krijgsgevangenen, die er meerendeels ellendig aan toe waren en die vertelden, dat zij bijna niets te eten hadden gehad. Bij onze troepen was de stemming uitstekend en de gezondheidstoestand voortreffelijk. Wij hebben tot dusverre slechts geringe verliezen geleden.

65 **Uit het verre Oosten.**
Engelschen en Japanners.

70 TOKIO, 24 Sept. (Reuter.) Officieel wordt bericht, dat Engelsche troepen onder bevel van den commandant der Engelsche strijdmacht van Noord-China gisteren in de buurt van de Lo-sjangolf ontscheept zijn teneinde deel te nemen aan de operaties tegen de Duitschers te Tsingtau.

Op Zee.
Visschersschuit vergaan.

75 LONDEN, 24 Sept. (Reuter.) Gisteren is wederom een visschersschuit uit Grimsby, de "Rebono" n.l., op een mijn gestooten en binnen tien minuten gezonken. De geheele bemanning, op één na, werd gered.

80 **FRANKRIJK.**
De duur van den oorlog.

In de "Guerre Sociale", aldus lezen we in de "Manch. Guardian", heeft de oude republikein Naquet een artikel geschreven, waarin hij het o. a. heeft over de regeling na den oorlog — teruggave van Elzas-Lotharingen aan Frankrijk, Sleeswijk-

85 Holstein aan Denemarken, Posen aan Polen, verdeeling van Oostenrijk-Hongarije,
overdracht van het Duitsche Congo gebied aan België enz. — waarover voorloopig zeker
nog niet veel te zeggen valt en waarin hij waarschuwt tegen de fout om echt Duitsch
gebied te willen annexeren en de hoop uitspreekt, dat de Duitschers zelf een
republiek zullen willen stichten. Deze toekomstbeelden kunnen we laten rusten, maar
90 redevoeringen van leidende Engelsche politici en verklaringen in zekere Engelsche
bladen hebben gesproken van de wenschelijkheid om den oorlog eenige, twee of drie
jaren, zoo noodig, voort te zetten. Echter, merkt Naquet op, er is geen quaestie van
dat wat Frankrijk betreft (en ook Duitschland) er hiervan ooit sprake kan zijn. Voor
Frankrijk en voor Duitschland is het materieel onmogelijk een oorlog als deze twee of
95 drie jaren te voeren. Dat erkent ieder hier (in Frankrijk, het is de Parijsche
correspondent van de "Manch. Guardian", die Naquet's artikel bespreekt) wat sommige
bladen ook mogen zeggen. Natuurlijk als Duitschland in elk geval bedreigd wordt met
nationale vernietiging, kan het zoowel door oorlog als door een vredesverdrag worden
vernietigd, maar het Fransche volk is niet bereid zich zelf volkomen uit te putten om
100 Duitschland te vernietigen. Goed ingelichte lieden verklaren, dat de Fransche
verliezen nu reeds 300,000 bedragen. De Duitsche verliezen worden op ongeveer een
half millioen geschat. Als de schatting van 300,000 voor Frankrijk te hoog is, is dat
de schuld van de regeering, die geen juiste cijfers publiceert. Er zijn nu juist
zeven weken verlopen sedert de mobilisatie is afgekondigd. Laat ons de Fransche
105 verliezen nu schatten op 200.000, een cijfer, dat veronderstellend, dat de verliezen
op dezelfde schaal doorgaan, 1.500.000 in een jaar zou beteekenen. Het is nauwelijks
noodig te vragen of eenig land zulk een verlies zou kunnen dragen, om nog niet eens
te spreken van de economische gevolgen van den oorlog, die reeds rampzalig zijn. Het
is goed, dat men begrijpt, dat al is het Fransche volk bereid tot het bitter einde te
110 vechten, om een nederlaag te voorkomen, het niet bereid is den oorlog onbepaald voort
te zetten, om de overwinning meer vernietigend te maken. Een oorlog zelfs van een
jaar zou Frankrijk ruïneeren.

ENGELAND.

115 **Verschillende mededeelingen.**

LONDEN, 24 Sept. (Reuter.) Uit het groot aantal telegrammen, die uit de koloniën zijn
ontvangen, blijkt dat het verlies der kruisers het in het geheele rijk reeds
uitgesproken voornemen om den strijd vol te houden tot een bevredigend resultaat zal
zijn verkregen, nog heeft versterkt. Op het voorbeeld van Canada heeft Nieuw-Zeeland
120 maatregelen getroffen om elke maand nieuwe troepen te zenden ter aanvulling van de
leemten in zijn contingent. Op den oproep van Botha voor vrijwilligers voor een
expeditie-corps naar Zuid-West-Afrika hebben zich reeds een voldoende aantal
manschappen aangegeven. Het besluit van Botha om zelf het commando over dit corps op
zich te nemen, wordt alom in Zuid-Afrika met geestdrift begroet.

125 **DUITSCHLAND.**

De commandant van de "U 9".

Uit Berlijn wordt ons gemeld: De kapitein-luitenant Weddingen, commandant van de
onderzeesche boot "U 9", heeft het IJzeren Kruis gekregen. Tusschen dezen en de
130 vorigen tocht van de "U 9" was kapitein Weddingen getrouwd; en acht dagen na de
bruiloft trok hij er weer op uit. Toen hij bij Helgoland was met zijn schip, viel een
matroos over boord. Zonder aarzelen sprong Weddingen in zee en redde den matroos.
Hiervoor kreeg hij de reddingsmedaille, en de Roode Adelaar; en daarnaast hangt thans
het IJzeren Kruis.

135 **Tocht naar het gouvernement Soewalski.**

Onder dagteekening van 18 September beschrijft de oorlogscorrespondent van het "Berl.
Tagebl." een tocht, door hem gemaakt van Insterburg in Oost-Pruisen naar het
Russische gebied, dat thans gedeeltelijk door Duitschers is bezet. Zijn weg leidde
140 langs Gumbinnen, en door de streek, waar het gevecht op 11 September het hevigst had
gewoed, en waarvan de sporen acht dagen later nog lang niet uitgewischt waren. Overal
in het rond lagen doode paarden, gebroken wagens en omgehouden boomen; ter vervanging
van de ijzeren brug over de Angerapp die opgeblazen was, legden thans soldaten een
houten hulpbrug. Hier en daar ontwaarde men pas opgeworpen grafheuvels en verbrande
145 hofsteden en daartusschen waren de boeren reeds weder aan het ploegen en strooiden
zij met rappe hand het winterzaad uit. Veel militair beweeg [bewoog?] langs den
geheelen weg tot Gumbinnen. Lange munitie- en proviandconvooien, afgewisseld door
batterijen zwaar en licht geschut, artillerieën cavalerie, kleine afdeelingen
infanterie, die naar het front vertrokken om de ontstane leemten aan te vullen en

150 eindelijk een lange stoet Russische gevangenen met een pope in hun midden. Gumbinnen
bleek betrekkelijk weinig te hebben geleden. Hier en daar was een huis afgebrand,
verschillende winkels waren geplunderd, 't stadje was er echter overigens goed
afgekomen. Maar hoe verder de schrijver trok, hoe erger de tooneelen van verwoesting
155 werden. Tusschen Gumbinnen en Stallupönen lagen alle huizen in puin, geen enkel stond
meer. Stallupönen zelf is minder verwoest dan men aanvankelijk had vermoed, twee
derden van de stad zijn onbeschadigd gebleven. Eydtkuhnen, dat 6000 inwoners telde,
bestaat niet meer. Ruïnes en niets dan ruïnes. Slechts een paar huisjes steken
schuchter hun daken omhoog uit de hen omringende boschjes. Ook Kibarty, het Russisch
160 gedeelte van Eydtkuhnen, is totaal verwoest.
Bij Kibarty en Wirballen begint Rusland. Dat merkt men, zegt de schrijver, dadelijk
reeds aan de wegen, waar de auto's ware acrobatenkunsten moeten verrichten, zoodat
hij en zijn gezelschap ten slotte maar besloten den tocht te voet voort te zetten.
Die weg vertoont nog duidelijk de sporen der overhaaste vlucht van de Russen voor het
165 overwinnende leger van Hindenberg. Doode paarden bij massa's, honderden karren,
affuiten, boerenwagens, hoopen ongebruikte projectielen, wagens voor zoeklichten,
voor telegraphie, weggeworpen laarzen en vaatwerk en hier en daar inderhaast
opgeworpen heuvels, waaronder de gevallen rusten. Tijd om er een kruis op te zetten
had men niet gehad. Na eenige uren werd Wilkowsjki bereikt. Daar waande men zich
170 reeds in Half-Azië. Op de buitengewoon vuile markt eenige kleine kraampje, daarom
heen bouwvallige, vervelooze huizen, en een plaveisel, dat met alle beschrijving
spot, vee aan de drinkbakken en verder enkele kooplieden en koopvrouwen in fruit. In
dit nest hadden de Deutsche soldaten zich zoo goed en zoo kwaad als het ging
ingekwartierd en zij schenen het met de bevolking vrij goed te kunnen vinden. De
correspondent bezocht de kazerne van het voornamelijk regiment, dat hier in garnizoen was
175 geweest. In de societeitslokalen lag neg alles, zooals de Russen het hadden verlaten.
Op de tafels een aantal kaarten van Oost- en West-Pruisen en verder Deutsche
stafkaarten, waarop de bewegingen der troepen in den oorlog van 1870-71 aangegeven
waren. Ook lagen er een paar rijk met goud versierde gala-uniformen. En op het plein
voor de kazerne stonden de Deutsche ulanen aangetreden voor het appèl en in de
180 stallen wachtten eenige honderden Russische krijgsgevangenen het oogenblik af, dat
zij naar Deutschland getransporteerd zouden worden.

Wetterlé.

185 BERLIJN, 24 Sept. (W. B.) De Krijgsraad te Colmar heeft een bevel uitgevaardigd tot
aanhouding van den voortvluchtigen katholieken priester en redacteur Wetterlé,
beschuldigd van verraad tijdens den oorlog. Tevens is beslag gelegd op het geheele
vermogen, dat Wetterlé thans bezit of dat hem mocht toevallen.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

190 Onderscheiding.

WEENEN, 24 Sept. (W. B.) De keizer verleende de orde van de IJzeren Kroon 1e klasse
aan den generaal der infanterie Svetozar Boeroevie, wegens zijn heldenmoed en beleid
bij de aanvoering.

195 ITALIË.

Betoogingen te Rome.

Een Reuter-telegram uit Rome aan de Engelsche bladen meldt, dat Zondag ter
gelegenheid van een optocht ter herinnering aan de bevrijding van Rome een
geestdriftige betooging is gehouden voor de Britsche ambassade, waar op verlangen der
200 menigte de Engelsche vlag uit een der vensters werd gestoken. Aan de Porta Appia had
de eigenlijke betooging plaats ter herdenking van het historisch feit, waaraan tal
van autoriteiten deelnamen en waarbij prins Colonna, de burgemeester van Rome, een
toespraak hield. Luide werd hij toegejuicht toen hij zeide, dat als Italië ter
verdediging van zijn rechten een beroep deed op zijn zonen, allen eensgezind zich
205 zouden toonen. Op dat oogenblik zou Italië een ziel hebben - een sterke en besliste
ziel. De menigte trok vervolgens naar het ministerie van oorlog, en werd toen door de
politie, die blijkbaar nog meer betoogingen verwachtte, verspreid. 's Avonds werd
voor het Belgische consulaat gemanifesteerd.

210 Nederland en de Oorlog.

Conditioneele contrabande.

Een buitengewone Staatscourant bevat de mededeeling, dat de Britsche regeering ook
als conditioneele contrabande beschouwt: koper, onbewerkt lood aan blokken of zalmen,
215 platen of pijpen, glycerine, chromijzer, bruin ijzererts, magneet-ijzererts, rubber,
ongelooide en onbereide huiden en vellen, bewerkt leder niet inbegrepen.

Het opbrengen van schepen.

De "Times" wijst er op, dat het opbrengen van Duitsche schepen ook Engelsche belangen ernstig dreigt te schaden. Er zijn tot nu toe, ca. 200 Duitsche schepen opgebracht, terwijl 150 in neutrale havens toevlucht hebben gezocht. Bijna al deze schepen hebben echter Engelsche ladingen aan boord. Zoo zijn te Kaapstad Duitsche schepen in beslag genomen, die op weg waren van de Vereenigde Staten naar Australië, waarheen zij voor rekening van Engelsche firma's vrachten vervoerden. Niet alleen heeft men in Australië gebrek aan deze goederen, doch door het uitblijven der artikelen dreigt de afzetmarkt verloren te gaan. Zoo worden voorts te Gibraltar Duitsche schepen vastgehouden welke uit de Vereenigde Staten naar Britsch-Indië voeren, eveneens met ladingen die voor een groot deel voor neutrale of Engelsche rekening verzonden waren en waaraan men te Gibraltar niet de minste behoefte heeft. Bovendien zijn vele van deze goederen aan bederf onderhevig. Het blad dringt er daarom op aan, dat deze schepen of dadelijk verkocht zullen worden en dan door de nieuwe eigenaars met de lading naar de plaats van bestemming zullen worden gezonden of wel dat men ze daarheen zal laten vertrekken en ter plaats van aankomst zal verkoopen. In eerstgenoemd geval zouden de nieuwe eigenaars reeds dadelijk zeker zijn van een loonende reis. Wat den verkoop der buitgemaakte schepen betreft, moet rekening worden gehouden met het feit, dat met het oog op de desorganisatie der vrachtenmarkt thans wel geen hoge prijzen te maken zullen zijn. De regeering dient Engelsche reeders in staat te stellen de schepen op gunstige voorwaarden aan te koopen. Wat Duitsche schepen aangaat, die in neutrale havens zijn binnengelopen, deze zullen gedurende den geheelen duur van den oorlog liggelden hebben te betalen, waarmede aanzienlijke bedragen gemoeid kunnen zijn. Aan de Engelsche consuls is order gegeven de belangen van Britsche eigenaars der vracht te beschermen, opdat voorkomen worde, dat hun goederen voor de betaling der havengelden worden verkocht.

Werkverschaffing.

De Nederlandsche Bond voor Werkverschaffing, gevestigd Buitenhof 42, 's-Gravenhage, heeft weder een rondschrijven verspreid, waarin het doel van den Bond wordt uiteengezet. Er wordt gewezen op een punt, dat bij werkverschaffing meerdere malen tot conflicten aanleiding heeft gegeven, de quaestie van het uit te betalen loon. "De neiging is groot om bij werkverschaffing in het algemeen een lager loon uit te keeren, dan in normale tijden voor hetzelfde werk betaald wordt. Dit vindt ten deele zijn oorzaak in de overweging, dat velen niet berekend zijn voor het werk, waarmede zij beziggehouden worden en daarom ook geen aanspraak hebben op het loon van den volslagen arbeider. Deze overweging vervalt echter, wanneer overeenkomstig ons advies, bij iedere werkverschaffing slechts de daarvoor bekwame personen te werk gesteld worden. Als tweede overweging om een lager loon dan het normale te geven mag genoemd worden, dat men zoodoende langer met eene bepaalde hoeveelheid geld steun kan verleen. Daartegenover staat echter, dat, het geven van minder loon op de werkverschaffing het karakter van bedeeing drukt; het houdt de goede elementen, die men juist bereiken wil, buiten de werkverschaffing en het maakt deze dubbel impopulair in arbeiderskringen, daar het in de oogen der arbeiders er toe meewerkt de loonen te drukken. Door het uitkeeren van het volle uurloon moet de werkeloze het gevoel hebben, dat hij geen ijdel werk verricht. Wij zijn daarom van meening, dat het steeds aanbeveling verdient hij productieve werkverschaffing als waarover het hier gaat, zooveel mogelijk het gewone uurloon te betalen. Daarnaast kan men echter het aantal uren, dat per dag gewerkt wordt, kleiner doen zijn dan in normale omstandigheden het geval is bijv. door de werkloozen in ploegen te laten werken. Daaraan zijn dan de volgende voordeelen verbonden. In de eerste plaats duurt de beschikbare geldsom zoodoende toch langer; in de tweede plaats kan men meerdere werkloozen door werkverschaffing helpen; in de derde plaats blijft het totale dagloon beneden het normale, waardoor een prikkel blijft bestaan ander werk te zoeken; in de vierde plaats houdt de werkloze tijd over om naar ander, voor hem meer voordeelig werk om te zien. "Juist de enkele conflicten, die zich alreeds voorgedaan hebben, geven aanleiding ten sterkste aan te dringen om bij werkverschaffing aan valide en voor het werk in quaestie bekwame arbeiders niet gedurende een groot aantal uren per dag te laten werken tegen een totaal-loon, dat belangrijk lager is dan het gebruikelijke. "Vooral wanneer de werkverschaffing eenigermate als werkverschuiving bestempeld moet worden – en dat zal bij de tegenwoordige crisis niet heelemaal te vermijden zijn – zou zoodanig drukken, van het standaardloon veel kans hebben ook in de toekomst na te werken en het is alleszins begrijpelijk, dat de vakorganisaties tegen zoodanige werking van de werkverschaffing stelling nemen. De thans heerschende crisis zal misschien voor de

naaste toekomst daling der arbeidsloo­nen ten gevolge hebben; het kan nimmer de bedoeling van werkverschaffing zijn eene zoodanige daling in de hand te werken." Voor het geval steuncomité's of instellingen voor werkverschaffing nadere
285 inlichtingen mochten wenschen, is het bureau van advies daartoe gaarne bereid. Het bureau wordt gevormd door de heeren F. B. Löhnis te Scheveningen, voorzitter; J. Gerritsz te Haarlem; J. S. F. van Hoogstraten bij Arnhem; mr. dr. D. Hudig Jr. te Santpoort; jhr. mr. J. A. de Jonge te Scheveningen; dr. P. A. Klap te Amsterdam; prof. mr. E. M. Meyers te Leiden; mr. F. van der Tuuk te Groningen; Th. van Welderen
290 baron Rengers te Oenkerk (Fr.); H. de Wilde te 's-Gravenhage; R. van Zinderen Bakker te Naarden; V. R. Y. Croesen te 's-Gravenhage, waarnemend secretaris.

De Britsche schepelingen.

Door de Engelsche legatie in Den Haag wordt medegedeeld, dat zij van de Nederlandsche regeering bericht heeft ontvangen, dat de leden der bemanning van de drie tot zinken gebrachte Engelsche kruisers volkomen vrij en de gasten der Nederlandsche regeering zijn. Binnenkort zullen de bedoelde personen naar Engeland vertrekken. Omtrent de quaestie van de beteekenis van artikel 15 van het verdrag betreffende de toepassing van de beginselen der Conventie van Genève op den zeeoorlog kan nog worden
300 medegedeeld, dat de opvatting van die bepaling in den zin dat zij geen betrekking heeft op schepelingen, aangebracht door neutrale handelsschepen steun vindt in het rapport door prof. Louis Renault ter tweede Vredesconferentie uitgebracht aan de desbetreffende commissie omtrent den door een subcommissie ontworpen gewijzigden tekst van dat verdrag. Daaruit blijkt dat men bij die bepaling het oog had op de
305 onderstelling, dat oorlogsschepen der oorlogvoerenden in een onzijdige haven gewonden of zieken kwamen ontschepen, ten einde aldus niet meer gemak tegen den vijand te kunnen optreden. Er zou twijfel over kunnen bestaan of de neutrale mogendheid aldus geen hulp verleent in strijd met de neutraliteit en geen verantwoordelijkheid tegenover De andere oorlogvoerende mogendheid hiervoor heeft te dragen. "Indien," "—
310 zoo gaat het rapport echter voort — "een neutraal handelsschip, dat bij toeval gewonden of zieken, zelfs schipbreukelingen, heeft opgepikt, in een neutrale haven aankomt zonder een kruiser te hebben ontmoet en zonder eenige verbintenis op zich te hebben genomen, dan vallen de individuen, welke dat schip aan wal brengt, niet onder deze bepaling: zij zijn vrij."

315

Hollanders uit Antwerpen.

In aansluiting met de mededeeling, dat onze Minister van Buitenlandsche Zaken had toegezegd, zich de belangen te zullen aantrekken van uit Antwerpen geweken Nederlanders, kan thans worden gemeld, dat de minister een comité heeft benoemd tot behartiging van deze belangen. Het comité zal zijn zetel hebben te Amsterdam, Singel
320 No. 334 en bestaan uit de heeren B. Wijnperle (voorzitter), H. Eisendrath (secretaris), B. Samson (penningmeester), H. Walewijk, A. Druyff, A. Daniëls en Velleman. De heeren Wijnperle, Walewijk en Daniëls begeven zich Zondag a.s. naar Antwerpen, waar zij in overleg met den heer Rutgers, van wien de Minister van
325 Buitenlandsche Zaken heden bericht ontving, zullen trachten schikkingen met de huiseigenaars te treffen en maatregelen zullen beramen tot behoud van de inboedels. De genoemde heeren zullen te Antwerpen voor zooveel noodig, gesteund worden door den gezant en den consul-generaal der Nederlanden.

Voor de gewonde Engelschen.

In de gebouwen van het Roode en het Witte Kruis te IJmuiden worden voortdurend pakjes bezorgd met lekkernijen en sigaren voor de gewonde Engelschen. Ook vele bloemen sieren en vervroolijken de zalen. Engelsche bladen zouden echter zeer welkom zijn. De meest ernstig verwonde is met een ziekenauto naar Amsterdam vervoerd.
335

De geredden op de "Titan".

Er zijn eenige treffende bijzonderheden, welke wij nog dienen te vermelden, naar aanleiding van het kranige reddingwerk van onzen Amsterdamschen bodem, de "Titan" (van De "Kon. Nederl. Stoomboot-Maatpij."), welk schip, zooals reeds uitvoerig gemeld,
340 zijn twintigtal Engelsche matrozen te Rotterdam, Hoek van Holland, afzette. Een groot deel van de bemanning van het Nederlandsche vrachtschip bestond uit Volendammers, die zoo goed als nooit, doch stellig niet in deze kouder wordende herfst­dagen, de oude gewoonte aflegden, zich van een overweldigende hoeveelheid onderkleeren te voorzien. Toen de uitgeputte, soms bijna geheel naakte drenkelingen daar aan boord kwamen, .
345 bewees deze Volendamsche mode een uitnemenden dienst, om de ongelukkige Britsche officieren en matrozen zoo goed mogelijk van het eerste lijfgoed te voorzien. Sommigen der brave Volendammers droegen tot zelfs zeven onderbroeken. En zoo was elke

350 Volendamsche matroos in staat, zes Engelsche zeelieden van een been-bekleding te
voorzien, en er zelf nog één aan te houden. Het is dus in deze Volendamsche wijde
broeken, dat een groot deel der geredde Engelsche matrozen, later door de Engelsche
kanonneerboot van boord van de "Titan" overgenomen, den voet weer op Engelschen bodem
zette. Hoe zal de Engelsche sympathie voor ons spreekwoordelijk Volendam er nog door
stijgen! Een ander treffend staaltje van reddinginstinct werd ons ook nog meegedeeld.
355 Toen de geredde matrozen aan boord van het Nederlandsche schip kwamen, zat de
doodsangst na de vreeselijke ramp er bij sommigen nog zóó in, dat zij zich aan boord
van het veilige vrachtschip aan de houten deuren en andere houten deelen vastklemden;
– zóó sterk was hun ingeprent, dat bij een ramp voor de opvarenden van een verloren
schip op deze wijze nog eenige mogelijkheid bestaat, er het leven af te brengen.
360 Zelfs nà hun redding vertoonden sommigen nog dit bizondere, eigenaardige
psychologische verschijnsel.

Een Duitsche gift voor het Nederlandsche Roode Kruis.

365 Als bewijs van dankbaarheid voor de hulp, die Duitsche gewonden en Duitsche
vluchtelingen in Maastricht genoten, besloot de "Aachener und Münchener Feuer-
Versicherungs-Gesellschaft" aan den voorzitter van het Roode Kruis-Comité te
Maastricht, burgemeester mr. L. B. J. van Oppen, een bedrag van 3000 Mark voor het
Roode Kruis ter hand te stellen. De voorzitter der verzekeringsmaatschappij, baron
Von Görschen, is zelf naar Maastricht gegaan, om dit bedrag met hartelijken dank voor
de verleende hulp aan burgemeester Van Oppen te overhandigen.

Informatiebureau.

375 Men meldt ons: Nadat, niet ver van onze kust, drie Engelsche kruisers tot zinken
werden gebracht en de door Nederlandsche schepen geredde opvarenden te IJmuiden en
Hoek van Holland zijn aangebracht, zal ons land, naast Duitsche en Belgische
militairen, ook Engelsche krijgslieden als zieken herbergen. Zoowel bij de conventie
van Genève als bij de Vredsconferentiën van Den Haag werden bepalingen in het leven
geroepen die verband houden met het lot van de op onzijdig gebied toegelaten
krijgslieden der oorlogvoerenden, z.g. geïnterneerden. Op de bij die conventie en
380 conferentie aangesloten Staten – waartoe ook Nederland behoort rust de verplichting
om, in tijd van oorlog, een Informatie-Bureau voor zieke en gewonde militairen,
geïnterneerden en c.g. ook krijgsgevangenen in werking te stellen. Reeds op den
eersten dag onzer mobilisatie werd dit Bureau dan ook in het Paleis Kneuterdijk te
's-Gravenhage door het Ned. Roode Kruis ingericht; waartoe een drietal zalen van dit
385 paleis welwillend door de Koningin werd afgestaan. Bedoeld Bureau werkt met 3
onderafdeelingen. Begrijpelijkerwijs werd bij de samenstelling in de eerste plaats
rekening gehouden met het eigen leger en de vloot en zijn de zorgen van 's lands
zonen opgedragen aan de onderafdeeling 1. De huidige toestand brengt mede dat deze
onderafdeeling zich kan bepalen tot het vastleggen van berichten omtrent zieke
390 Nederlandsche militairen, terwijl het niet noodig is omtrent hen inlichtingen te
verstrekken, daar deze, zooals in vreedstijd geschiedt, door tusschenkomst van de
behandelende geneesheeren uit de hospitalen enz. worden gegeven.
Onderafdeeling 2 behandelt, in de gegeven omstandigheden, de geïnterneerden, terwijl
onderafdeeling 3 zich onledig houdt met het verzamelen der eigendommen door overleden
395 Nederlandsche militairen is door den Geneeskundigen Dienst geregeld. Nopens alle
zieke en gewonde militairen worden door middel van "berichtkaarten" door den
behandelenden geneesheer mededeelingen omtrent hun toestand aan het Bureau gedaan.
Deze "berichtkaarten" zijn – voor zooverre hospitalen en ziekeninrichtingen hiervan
nog niet zijn voorzien – op aanvraag van het Informatie-Bureau te bekomen. Na
400 ontvangst van zulk een berichtkaart zendt de betrokken onderafdeeling onmiddellijk
een "vervolgberichtkaart" den behandelenden geneesheer toe om elke belangrijke
wijziging in den toestand te kunnen vermelden. Op deze wijze wordt het Bureau voor
wat de geïnterneerden betreft, in staat gesteld den betrokken gezant geheel op de
hoogte te brengen en te houden van den toestand der zieke of gewonde geïnterneerden
405 van zijn land. Van de commandanten der Interneeringsdepôts worden, op geregelde
tijden, staten ontvangen, de mutatiën behelzende die met de gezonde geïnterneerden
hebben plaats gehad. Deze staten worden den betrokken gezanten evenzeer aangeboden,
waardoor zij bij machte zijn de betrekkingen dier geïnterneerden op de hoogte te
houden van het lot hunner verwanten. Natuurlijk worden aan particulieren, op
410 aanvraag, ook inlichtingen omtrent gewonde of zieke militairen verstrekt. Bij
overlijden van geïnterneerden behooren de door hen nagelaten goederen, door de zorg
der ziekeninrichting, behoorlijk geïnventariseerd, het Bureau te bereiken en heeft de
overdracht dier goederen aan den gezant door het Bureau plaats, terwijl de Ambassade

haar tusschenkomst verleent om de betrekkingen in het bezit dier goederen te stellen.

415

Aangehouden stoomschepen.

De stoomschepen "Sloterdijk", "Sommelsdijk" en "Rotterdam", alle van de Holland-Amerikalijn en op weg van Amerika naar Rotterdam, zijn opgebracht naar Plymouth. (N. R. Ct.)

420

Uit Maastricht.

Onze gewone correspondent schrijft ons: Woensdag zijn de 11 nog eenigszins zwaar verwonde patiënten van het Augustijnengebouw overgebracht naar het gesticht Calvariënberg. Tot dezen behoorde ook de Duitscher Brillmann, door zijn portret in "Het Leven" welbekend, die sedert een der eerste dagen van den oorlog in het Roode Kruishospitaal alhier wordt verpleegd. Hij was het, die een paar uur, vóórdat hij zelf gewond werd, den 12-jarigen Roger Bastin uit Berneau, die door een gewerschot in de kuit getroffen werd, een voorloopig verband had aangelegd en geholpen had hem in de Roode Kruisauto te leggen, die hem naar Maastricht vervoerde. De haat van den kleinen Roger tegen de Duitschers was groot. Maar toen hij op zekeren dag Brillmann herkende, wilde hij voortdurend bij hem zijn, niettegenstaande beiden niet met elkaar praten konden. Brillmann kende geen Fransch, Roger geen Duitsch. Toen nu Brillmann Woensdagmiddag op de brancard weggevoerd zou worden, was het afscheid van die beiden zoo aandoenlijk, dat allen, die er bij tegenwoordig waren, de tranen in de oogen kregen. Brillmann zeide hem, dat wanneer de oorlog voorbij was, hij hem mee naar Aken wilde nemen en voor hem zorgen. En daar Roger hem niet verstond, vroeg hij dit in het Fransch aan den knaap te willen mededeelen. We hooren dat Roger, die zonder familie is, hier tijdelijk naar het weeshuis zal gaan.

425

430

435

440

Een Belgische dankbetuiging.

De Belgen, die gistermorgen uit het Roode Kruishospitaal "De Augustijnen" te Maastricht naar Gaasterland zijn vertrokken, hebben het volgende schrijven gericht aan het bestuur van het Roode Kruis.

Reconnaissance à la Croix Rouge de Hollande.

445

Mesdames et Messieurs,

C'est avec un grand plaisir que nous voulons tous ensemble témoigner notre reconnaissance pour les bons soins et la bonne hospitalité que nous avons reçu dans votre établissement, ou nous avons été soignés et choyés en ne peut mieux. Notre séjour ici dans les temps tristes que nous traversons, a été pour nous un grand réconfort. Nous y avons passé de bons moments et trouvé des cœurs excellents pleins de dévouement pour nous. Un seul nuage hélas dans notre bonheur de ce moment c'est que nous devons quitter cette chère hospitalité où nous vous avons déjà jusqu'à présent imposé beaucoup. C'est le cœur profondément attendri que nous crions notre reconnaissance a la Croix Rouge de Hollande et que nous remercions le personel de l'établissement des Augustins, messieurs les docteurs et particulièrement monsieur Dr. Brox, les membres de la Commission ainsi que les charmantes dames et demoiselles si bonnes et si dévouées et auxquelles nous ne devons que des louanges. Encore une fois merci au nom de tous les Belges réunis. (Volgen de handteekeningen.)

450

455

460

Posterijen en Telegrafie.

Postdienst in Limburg.

Met ingang van 24 September is de ochtendautopostdienst van Venlo naar Maastricht gestaakt. De middagdienst blijft nog gehandhaafd. Intusschen is een nieuwe autodienst ingesteld van Venlo naar Roermond en terug; vertrek uit Venlo omstreeks half één 's nachts. In Roermond vindt deze dienst dan aansluiting aan den vroegtrein van vier uur naar het zuiden. De middag-edities der dagbladen komen door deze regeling echter nog steeds niet in de avondbestelling van denzelfden dag.

465

470

Laatste Berichten.

BELGIË.

Wat er te Gent gebeurd is.

In de zitting van den Gentschen gemeenteraad van 21 September heeft burgemeester Braun breedvoerig verslag gedaan van de gebeurtenissen te Gent in de laatste weken, zoo lezen wij in het "Handelsbl. van Antwerpen". Al de raadsleden luisterden met gespannen aandacht naar de lezing van dit verslag, dat men een "geschiedkundige oorkonde" kan noemen. Het verslag begint met de mededeeling, dat van bij de mobilisatie, het schepencollege bestendig ten stadhuiuze zetelde en het brengt dank aan de stedelijke ambtenaren en beampten, die het krachtig bijstonden. Het haalt de verschillende proclamatiën aan van den burgemeester, in de stad aangeplakt. Het

475

480 handels over de verschillende diensten, die werden ingericht: het stedelijk werk der
voeding, de ambulance, het herbergen van duizenden vluchtelingen (19,000), enz. Het
verslag brengt ook hulde aan allen, die welwillend meehielpen om de orde en de rust
in de stad te verzekeren, toen de politie door het oproepen der lichten tot op de
485 helft verminderd was. Het gewaagt ook van de eerste paniek, toen de militaire en de
burgerlijke gouverneurs de stad verlaten hadden; het college besloot toen de Deutsche
autoriteiten ten stadhuize af te wachten. Verder spreekt het verslag breedvoerig,
maar in eenvoudige bewoordingen, over de onderhandelingen van den burgemeester met
generaal von Böhn, waarbij echter hulde wordt gebracht aan Amerika voor zijn hulp.
490 Het verslag spreekt dan over de financieele quaestie; het zegt dat, gelukkig door de
laatste gesloten leening, de stad nog al gemakkelijk aan de noodige fondsen is
gekomen en nog eene voldoende som overhoudt, om in alle moeilijke gevallen te
voorzien.

Het verslag eindigt met de mededeeling, dat voor het oogenblik de stad voor een inval
495 gevrijwaard is en dat het college, gesteund door den gemeenteraad, zal blijven waken
en alle mogelijke middelen aanwenden. Intusschen wordt de bevolking, die in de bange
uren zulke groote blijken van bezadigdheid gaf, aangespoord hare kalmte te blijven
bewaren, terwijl de goeude burgers worden aangezet, voortdurend diep in den zak te
tasten, tot leniging der vele ellende, zoowel bij vluchtelingen als in de ambulancies
500 en voor het stedelijk voedingswerk. M. Coppieters, namens de radico-socialistische
groep; M. Jozef Casier, namens de katholieke groep, en M. K. Boddaert, namens de
liberale leden van den gemeenteraad, dankten de leden van het college voor al het
goede, tot heil der stad volbracht en verzekerden het college van hun aller achting,
vertrouwen en steun.

505 **Hulp aan de Belgen.**

Een telegram uit Simla bericht dat de Maharadjah Scindia, van Gwalior, 5000 p. st.
heeft geschonken voor de ongelukkige Belgen. Volgens een telegram uit Montreal is
daar onder het beschermheerschap van den hertog van Connaught, een vereeniging
opgericht om geld, kleeren en levensmiddelen in te zamelen voor de Belgen. Uit
510 Melbourne wordt bericht, dat in alle Australische hoofdsteden inschrijvingen zijn
geopend, om ladingen vleesch aan de noodlijdende Belgen te sturen.

OOSTENRIJK.

De stemming te Praag.

515 Woensdag vertrokken weer groote troepenafdeelingen uit Praag, zoo meldt het bureau-
Norden te Berlijn. De vertrekkende soldaten, die in geestdriftige stemming waren,
zongen patriotische liederen en werden door het groote publiek in de straten en uit
de ramen levendig toegejuicht. De betoogingen bereikten 's avonds haar hoogtepunt; in
rijen stonden duizenden toen in de straten om de uitrukkende afdeelingen infanterie
520 te begroeten. Voor alle ramen en balkons stond een dichte menigte toeschouwers en de
vaandels en het portret van den Keizer, die door de troepen werden gedragen, wekten
steeds weer geestdriftige manifestaties. Onophoudelijk toegejuicht, begaven zich de
troepen onder de tonen van militaire marschen naar het station.

525 **Patenten in Engeland gedurende den oorlog.**

Verleden week ontleenden wij aan den "Ingenieur" eenige gegevens omtrent de
wijzigingen in de Engelsche patent-wetgeving in verband met den oorlog, waarin werd
aangetoond dat de Engelsche regeering, in tegenstelling met wat veelal werd
aangenomen, de patenten van inwoners van vijandelijke landen niet zonder meer nietig
530 heeft verklaard, doch alleen een schorsing van de uitoefening dezer rechten gedurende
den oorlogstijd mogelijk heeft willen maken, waardoor de zaak natuurlijk in een
geheel ander licht verschijnt. Deze opvatting wordt bevestigd door de thans in de
Engelsche bladen voorkomende verslagen van besprekingen met het Patent-Bureau,
waaruit blijkt dat verschillende Engelsche fabrikanten en handelaars die Deutsche
535 patenten wilden verkrijgen, zich moesten verbinden om een zekere door de regeering
vast te stellen royalty aan de eigenaars der patenten te betalen, welke royalty
overigens natuurlijk eerst na het einde van den oorlog mag worden voldaan.

Berlijnsche Geldmarkt.

540 Eendaagsch geld was eergisteren te Berlijn aangeboden voor 2½-2%. De Preuszische
Zentralgenossenschaftskasse verstrekke eendaagsch geld voor 3½% en prolongeerde
ultimobedragen tot ultimo October tegen 6 3/4%. Naar particulier disconto bestond
heden slechts geringe vraag. In het vrije verkeer te Frankfurt noteerden Russische
biljetten M. 203.50, Fransche M. 83.50, Nederlandsche M. 176-177.75, Greenbacks 4,17
545 1/4, Napoleon M. 16.90-17.20, Sovereigns M. 20.93, Nederlandsche cheque M. 178,

Naspeuringen van Paul Theelen: 25 september 1914

Weenen cheque M. 79.12½-79.25. Particulier disconto was gezocht tegen 5½%.

Duitsche Zeeverzekering.

550 In het begin van deze week werd te Berlijn door belanghebbenden eene zeeverzekeringsmaatschappij opgericht met zetel te Hamburg en een filiaal te Berlijn. De maatschappij, welker kapitaal M. 28 millioen bedraagt, heeft ten doel den handel op de Oost- en Noordzee te doen herleven. Of nog andere verzekeringen kunnen worden overgenomen, en hoe hoog de premies zijn, kan eerst bij hervatting van het bedrijf worden vastgesteld.

555

Oostenrijksche Beleeningskassen.

Behalve te Weenen en Boedapest zal ook te Praag met het oog op de suikerindustrie een beleeningskas worden opgericht.

Uit de Oostenrijksche Industrie.

560 In een gisteren te Weenen gehouden bijeenkomst van vertegenwoordigers van Oostenrijksche en Hongaarsche ijzerfabrieken werd de handelstoestand besproken. Hoewel de productiekosten ongunstig worden beïnvloed, de exploitatie der fabrieken veelal verlies oplevert, werd toch besloten op het oogenblik nog af te zien van eene prijsverhoging van ijzer.

565

Nieuwe Rumeensche Leening.

570 Uit Rome wordt aan De "Fin. News" geseind, dat de Rumeensche regeering eene leening tracht te sluiten van Lei 190 millioen.

Ultimoliquidatie.

Het bestuur van de effectenbeurs te Zürich besloot de ultimoliquidatie van September tot ultimo October te verdagen.

Uit de Petroleum-Industrie.

575 De prijs van ruwe petroleum te Bakoe is thans tot 36 kopeken per poed gedaald.

Suikeruitvoer.

580 CHRISTIANIA, 24 Sept. (W. B. niet officieel). Heden is te Christiania de eerste Duitsche suikerbezending sedert het uitbreken van den oorlog aangekomen. Tot morgen zal de invoer waarschijnlijk een half millioen K.G. bedragen. Men verwacht een verlaging der maximumprijzen voor suiker.

585

DE OORLOG, 25 september 1914 **[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27827]**

[Vrijdag 25 September 1914]

590 **EDITIE VAN 4 UUR. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bevat twee bladen.**

DE OORLOG

De algemeene toestand. — De aanval op Verdun. — De Engelsche rapporten over den slag bij de Aisne. — Op het Oostelijk oorlogstooneel. — Brieven en berichten uit de oorlogvoerende landen.

595

De algemeene toestand.

600 De berichten over den toestand zijn al zeer mager. Van Fransche zijde wordt gemeld, dat op den Franschen linkervleugel de ontwikkeling van den veldslag wordt voortgezet. Dat wil dan wel zeggen, dat de beweging om den Duitschen rechtervleugel om te trekken nog niet tot een resultaat heeft geleid. De laatste berichten waren, dat de Fransche linkervleugel te Lassigny was, een kruispunt aan de wegen van Amiens en St. Quentin naar Compiègne. Vandaar zijn zij iets vooruitgerukt in de richting van Roye, en is Péronne bezet. Heel duidelijk is dit niet. Maar dit blijkt wel duidelijk dat de Franschen langzaam vorderen. En dat van den linkervleugel hetzelfde kan gezegd worden, wat in een bericht uit Parijs van den rechtervleugel wordt gezegd: dat de troepen nu eens vooruitgaan, dan weer achteruit worden gedrongen. En dit kan ook niet anders. Wij hebben reeds dezer dagen in de "Times" kunnen lezen, dat de Duitsche versterkingen, langs de Aisne aangelegd, zeer sterk zijn; Hilaire Belloc, een Engelsche schrijver, gaf een denkbeeld van het terrein, waarin die zijn aangelegd. En 610 in de "Manch. Guardian" komt nog eens een beschrijving voor - van Duitsche zijde

wordt over de posities in dat gebied niets medegedeeld – waarin gezegd wordt: dat de versterkingen der Duitschers in hun linie zoo sterk zijn, dat wanneer geen strategische verrassingen voorkomen – waarop het zeer aangenaam is te speculeren, maar die men toch niet te veel verwachten moet – iedere aanval leiden moet tot een
615 terugslag en slechts succes kan hebben, wanneer de tegenstander tot uitputting is gebracht.

De schrijver van het Engelsche blad spreekt dan zijn bewondering uit voor wat de Duitschers daar hebben gedaan. Zij hebben de kunst der veldversterking opgevoerd tot een hoogte die nooit te voren op die schaal is bereikt, en zij hebben daardoor een
620 stelling, die van nature van gewone sterkte was, gemaakt tot een vestinglinie, sterker en van meer weerstandsvermogen dan een gebouwde linie van staal. Hij wijst dan op de weinige waarde van de stalen koepels, die bij de forten van Luik is gebleken. En hij haalt daarbij aan een correspondentie van een der grootste Engelsche
625 autoriteiten op het gebied der vestingbouwkunde, Sir George Clarke, (thans Lord Sydenham) met den Belgischen generaal de Brialmont, den ontwerper der forten om Luik en Namen. Lord Sydenham wees er dan op, dat de belangrijkste factor bij een verdediging was de beweeglijkheid en de onzichtbaarheid van de artilleriebatterijen. Stalen koepels zijn daarom zoo onjuist, zeide hij, wijl de aanvaller weet, dat zij er zijn en wijl hun positie niet kan worden gewijzigd. Dit is juist het voordeel der
630 Deutsche linies, dat zij geheel aan den eisch beantwoorden door Lord Sydenham gesteld. En dat maakt de aanvallen der Fransch-Engelsche troepen op die linies zoo ontzettend moeilijk. Vandaar dat nu al sinds weken op dit gebied zoo weinig verandering is. Voortdurend worden aanvallen en tegenaanvallen gedaan, maar een resultaat van eenige beteekenis is niet bereikt.

Het blijkt wel, dat het Deutsche legerbeetuur alle kracht in het werk stelt om aan den Deutschen linkervleugel, in het gebied tusschen de Argonnen en Verdun en aan de oostzijde dier plaats, zich een doortocht te banen, en de Fransche troepen terug te slaan. Dit blijkt wel uit de over dit gebied wat meer woordenrijke Fransche berichten die melden: De Duitschers zetten met buitengewone hevigheid hunne aanvallen voort ten
640 oosten van de Argonnen, en de hoogten langs de Maas. Dat zijn dus de legers, die ten westen en ten oosten van de linie Verdun-Toul opereeren, en die pogen de vestingwerken der linie te doen vallen. De Deutsche generale staf meldt, dat de aanvallen op de sperforten ten zuiden van Verdun sedert 23 September begonnen zijn. Voor die aanvallen zijn zware batterijen aangelegd tegenover de Fransche werken,
645 waarin waarschijnlijk de kracht der 42 c.M. mortieren zal beproefd worden op de stalen koepels van de forten.

Aan die zijde is dus een belangrijk duel te verwachten, waarbij opnieuw de moderne toepassing kan volgen van het bekende woord uit Vondels *Gysbreght*:

"Hij proeft op grendelen de deugd der stalen klingen

650 En houwt met eenen slag door ijzer en door staal

En proeft zijn bekkencel op poorten van metaal."

Van het Oostelijk gevechtsterrein aan de Russisch-Deutsche grens zijn de berichten weinig beteekenend. De troepenmacht, die bij de Masurische meren de legermacht van Rennenkampf versloeg en teruggreef, rukte Rusland binnen. Groote gevechten zijn daar
655 nog niet geleverd. Bij Augustowo aan de spoorweglijn Grodno-Soewalka-Wilna werd de vierde Finsche scherpschuttersbrigade teruggeslagen. Dit is een nieuwe afdeeling; want in vrede bestaen er slechts drie Finsche scherpschuttersbrigades – niet uit Finnen, maar uit Russen samengesteld, – ieder van vier regimenten, van twee bataljons, die tot het 22e Russische legercorps behooren. Waarschijnlijk zal de
660 vierde brigade dus een reservekorps zijn. Het Noorden van Oost-Pruisen is door de Russen geheel ontruimd, en de post- en spoorwegverbindingen, die daar door de Russen waren verbroken, zijn hersteld, zoodat de Deutsche bladen weer brieven en telegrammen uit Tilsit bevatten.

665 **Op het Westelijk oorlogstooneel.**

De toestand.

PARIJS, 24 Sept. (Reuter.) Het communiqué van elf uur 's avonds luidt: Op onzen linkervleugel ontwikkelt zich de strijd; in het centrum wordt het rustiger. Op den
670 rechtervleugel schijnen de Deutsche aanvallen te verminderen.

Duitsch legerbericht.

BERLIJN, 24 Sept. (W. B.) (Officieel.) Op het westelijk oorlogstooneel is heden in het algemeen niets belangrijks gebeurd. In eenige kleine gevechten behielden de Duitschers de overhand. Uit België en van het oostelijk oorlogstooneel valt niets te
675 vermelden.

De aanval op Verdun.

BERLIJN, 24 Sept. (Corr. E.) Omtrent de beschieting van Verdun deelt de generale staf mede, dat de uitvoering der aanvallen op de sperfortenlinie ten zuiden van Verdun sedert 23 Sept. begonnen is. Het "Berliner Tageblatt" schrijft: De tusschentijd is dus gebruikt voor het aanleggen der zware batterijen tegenover de voortreffelijk gelegen Fransche werken. Het doel dier werken is tusschen Verdun en Toul den belangrijkste overgang over de Maas te dekken. Voor dit doel zijn de beide meest zuidelijke gelegen forten Lionville en Gironville tot aan den oostelijken rand van de "Côte de la Meuse" vooruitgeschoven, en is dezen forten een breed schootsveld in de vlakke van Woevre gegeven. Het fort Paroches ligt op den linker Maasoever en het fort Camp des Romains ligt op een rotsachtig hoogplateau en beheerscht de stad St. Mihiel. In de Fransche militaire tijdschriften is de waarde dezer oudere forten wel eens betwijfeld, en men heeft het betreurd, dat tusschen de forten en de Maas breede bosschen gelegen zijn, en dat de geschutwerking op het rivierdal niet afdoende is.

Het officieele Engelsche verslag.

LONDEN, 25 Sept. (Reuters bijz. dienst.) In een uitvoerig bericht uit het Britsche hoofdkwartier in Frankrijk wordt een overzicht gegeven van de krijgsverrichtingen tot 20 September. De vorderingen zijn zeer gering, maar in zekere richtingen was de vooruitgang bestendig. De slag zal zeker nog wel eenige dagen duren eer een beslissing wordt bereikt. De Duitschers zijn zeer sterk wat zware artillerie betreft en dat doet veronderstellen dat zij materieel gebruiken, dat eigenlijk al voor de belegering van Parijs was aangevoerd. Da krijgsverrichtingen van 18 tot 20 Sept. kunnen worden samengevat in de woorden van den naast ons opereerenden Franschen bevelhebber die na herhaalde heftige tegenaanvallen te hebben afgeslagen zeide: "Wij hebben het gevoel dat we de overwinning hebben behaald." In den nacht van 18 Sept. vielen de Duitschers de Britsche infanterieliniën aan, als steeds gesteund door een hevig artillerievuur. De aanval zette echter niet door. Wij schoten een Deutsche aeroplane neer en de Fransche cavalerie in het noorden opereerend verwoeste een deel van den spoorweg, aldus een der vijandelijke verbindingslijnen doorsnijnd. Wij vernielden een andere aeroplane en onze aviateurs wierpen bommen onder de Duitschers en brachten schade toe aan een transport in de nabijheid van La Fère. Zondags gebeurde er vrijwel, niets, tot tegen den middag een flauw zonnenschijntje, nauwelijks voldoende om de doorweekte troepen te verwarmen, de Duitschers aanmoedigde om verschillende afzonderlijke tegenaanvallen te ondernemen. Deze werden allen teruggeslagen. Het schijnt dat de Deutsche infanterie oprukte met de muziek voorop. De zwaarste taak rust nu op de infanterie, die, hoewel doornat door den regen en ondanks herhaalde nachtelijke alarmeeringen en een vrijwel onafgebroken bombardement, steeds gereed was den vijand met groote verliezen terug te slaan. In het bericht wordt opgemerkt, dat De Duitschers zeer teleurgesteld zijn, dat hun zware artillerie niet het moreel der bondgenooten heeft kunnen schokken. De houwitsers hebben wel zware verliezen toegebracht, maar een reusachtige hoeveelheid munitie is er door verspild. Het vuren er mede was uitstekend, maar de Britsche soldaat komt niet zoo gemakkelijk onder den indruk, zelfs niet door de groote projectielen, die zware grauw-zwarte rookwolken doen opstijgen. De Britsche soldaten noemen deze "coalboxes" of "Jack Johnsons", de geest die naar hieruit blijkt, onzen soldaten bezielt, werpt de berekeningen van de Deutsche militaire filosofen omver.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

In Galicië.

PETROGRAD, via LONDEN, 24 Sept. (Reuter's spee. dienst.) Vóór de bezetting van Jaroslaw werd een uiterst verbitterde strijd geleverd bij Sadvaya en Visbuya. Deze slag duurde een week. De Oostenrijkers hadden de hoogte bezet, welke een groote uitgestrektheid van het voorterrein beheerschte, en van waar zij de Russen op een geweldig artillerie- en mitrailleur-vuur onthaalden. De Russen echter weken niet en slaagden den vijand den vijfden dag er in hun geschut in een stelling op te stellen, van waaruit zij de vijandelijke artillerie tot zwijgen wisten te brengen, zoodat zij tot den bajonet-aanval konden overgaan en den vijand verdrijven. De gevangen genomen Oostenrijkers verklaarden gebrek aan levensmiddelen te hebben gehad en de laatste vier dagen zich gevoed te hebben met veldvruchten.

Van Warschau naar Petrikan.

Een medewerker van het "Berl. Tagebl.", uit Russisch-Polen te Berlijn teruggekeerd, schrijft: Van Warschau naar Petrikan is het spoorwegverkeer tot dusver niet onderbroken. Tusschen deze beide steden rijden voorloopig dagelijks twee treinen, maar op de stations heerscht paniek. De eenen vluchten van Petrikan naar Warschau, de

745 anderen van Warschau naar Petrikan (zuid-westelijk van Warschau). De spoorweg wordt slechts over groote afstanden door enkele soldaten bewaakt. Tot Skiernienice rijdt de locomotief gewoon voor den trein. Daar echter wordt hij achter de wagens geplaatst. Volgens de spoorwegbeambten geschiedt dat om in geval van de verschijning van een Deutsche patrouille dadelijk tegenstroom te kunnen geven en terug te kunnen rijden. Op de stations ziet men geen militairen.

750 Van Petrikan reed ik per rijtuig naar Czenstockan. Onderweg kwam ik een aantal boerenwagens tegen, die reizigers naar Warschau brachten. Meest waren het Poolsche badgasten, die uit buitenlandsche badplaatsen op deze wijze terugkeerden, de meesten uit Karlsbad. Ons hielden de patrouilles niet op. Alleen een veldwachter verlangde de passen te zien. Niet allen, die de reis tusschen twee slagfronten wagen, komen er zoo goed af. Een ander vluchteling vertelt: Voor zeven roebels slaagde ik er in een
755 voerman te vinden die me van zeker stadje naar een dorp zou brengen. We ontmoetten een kozakkenpatrouille. Daar mijn pas in orde was, gaf men mij slechts bevel uit te stappen en verder te voet te gaan. De bagage moest ik meedragen. Nauwelijks had ik me verwijderd of de voerman werd door twee revolvergeschoten gedood. De eerste Deutsche patrouille stond voor Czenstockan hij het kerkhof. De officier liet slechts die
760 personen door, die door de bevoegde autoriteiten afgegeven legitimatie hadden; de overigen werden niet in de stad toegelaten. Te Czenstockan heerscht rust. In de straten ziet men geen militairen. De couranten komen uit. De handel is normaal. Naast Russisch is ook Duitsch geld in omloop, ook worden bons van de Warschause Handelsbank met toestemming der Deutsche autoriteiten als geld aangenomen, en wel in
765 het geheel door het Deutsche leger bezette gebied. Door bemiddeling van bisschop Losinski slaagde men er ook in de boeren tot aanneming der bons te bewegen.

Te Dombrowa is een vergadering gehouden van vertegenwoordigers der gemeentebesturen en burgercomité's van de door de Duitschers ingenomen steden. Doel was een centrale organisatie te stichten, die den toevoer van levensmiddelen, het geldverkeer en de
770 vorming van burgermilitie moest regelen. De centrale organisatie die tot stand kwam zal den naam "districtsraad" dragen. Ter vergadering waren o.a. de steden Bendzin, Sosnowice, Zawiercie en Grodziec vertegenwoordigd. Met lof vermeldt de correspondent het optreden der Deutsche autoriteiten tegen de bandieten. Sedert half Augustus maakte een rooverbende van acht personen de omgeving van Gloezof onveilig. De
775 bevelhebber der Deutsche korpsen gaf last deze bende te vervolgen. Vrij spoedig werden alle bandieten gepakt en krachtens vonnis van den veldkrijgsdienst doodgeschoten. Door de straten van het door de Duitschers verlaten stadje Radom galoppeeren kozakken. Zij slepen drie Joden mee. Zij zijn bleek en bidden. Achter hen, door de kozakken niet nagaikas aangespoord, komt nog een heele troep Joden.
780 "Waarheen brengt men die lieden?" vraagt de voorbijganger. "Zij zullen opgehangen worden. De anderen zullen de executie niet bijwonen." "Wat hebben ze gedaan?" "Zij hebben diensten bewezen aan het Duitsch leger."

In het dorp Przytyk, niet ver van Radom, leveren handelaars haver voor
785 kozakkenpaarden. Deze Kozakken werpen de haver voor de paarden. Weldra liggen vijftig paarden dood op den grond. De haver was vergiftigd. De commandant laat de Kozakken tegen het dorp los. De meeste huizen werden in brand gestoken. Bijna de geheele Joodsche bevolking werd neergesabeld. Warschau is thans vol lazaretten. Het vroegere gebouw van de Poolsche bank is veranderd in een "oorlogshospitaal van den heiligen Michael." Het "Hotel de Rome", eigendom van de rijke gebroeders Przeworski, dient als
790 hospitaal voor Joodsche soldaten. De Russische gewonden, die in het "oerjadowski-hospitaal" lagen, waren met de behandeling zoo ontevreden, dat ze wegliepen en zich naar hun woonplaatsen begaven. Het waren meest lieden, die in Oost-Pruisen gewond waren. Eenige duizenden Deutsche en Oostenrijksche onderdanen, die door geldelijke omstandigheden of door zaken te Warschau moesten blijven, hebben aanwijzing gekregen,
795 naturalisatie te vragen. De overheden schijnen geneigd de Slaven te naturaliseeren. Van de Duitschers echter alleen die, welke in Rusland zijn geboren. Daar er gebrek is aan kolen, wordt bijna algemeen van geperste turf gebruik gemaakt.

800 **Van het Zuidelijk oorlogstooneel.**

De inval in Slawonië.

805 WEENEN, 24 Sept. (W. B.) Aan de "Südslavische Korrespondenz" wordt uit Essegg bericht: "Over den strijd gedurende een week met de in Slawonië gevallen Servische troepen laat zich het officieuse blad "Drau" als volgt uit: "De geheele mislukking van den inval der Serviërs is thans duidelijk gebleken. Het slagveld is bedekt met lijken van Servische soldaten. Tot dusverre zijn 7000 man krijgsgevangen gemaakt. Duizenden Servische gewonden en dooden liggen nog in het rond, terwijl ook een groot aantal den dood vonden in de Save. Syrmië is thans totaal gezuiverd van Servische troepen."

810 **Op Zee.**

Oorlogsschepen naar de Oostzee?

LONDEN, 25 Sept. (Reuter.) De "Standard" verneemt uit Kopenhagen van gisteren, dat een visschersvloot, die in de Zweedsche haven Falkenberg aankwam, een vloot van dertig oorlogsschepen passeerde in de buurt van het Deensche eiland Anholt in het Kattegat. De schepen, wier nationaliteit niet bekend is, voeren in zuidelijke richting naar de Snt. De Sont moet vol liggen met mijnen.

Op een mijn geloopt.

SOUTHSHIELDS, 24 Sept. (Reuter.) Het stoomschip "Hesvik" is gisterenavond in de Noordzee op een mijn geloopt en vernield. Twee opvarenden werden gedood. De overlevenden zijn hier aan wal gebracht. (De "Hesvik" is een Noorsche stoomboot van 1234 tons.)

DUITSCHLAND.

825 **De Veldpost.**

(Van onze Berlijnschen correspondent.) BERLIJN, 24 September. Dat de Duitschers in de afgelopen maanden frappante bewijzen gegeven hebben van hun geweldig organisatie-talent is niet alleen met nadruk vermeld door Nederlanders in Duitschland woonachtig, doch ook door landgenooten, die in de drukste dagen van de mobilisatie op weg naar het vaderland, een treinreis moesten maken door Duitschland. Ik herinner aan het reisverhaal van Willem Mengelberg. In het groote rijk, met zijn dicht spoorwegnet is het treinverkeer voor particulieren slechts enkele dagen volkomen gestoord geweest. Hulpbehoevend was dit vervoermiddel natuurlijk weken lang. Doch men kon bijvoorbeeld in Berlijn elken dag informeerden, hoe de treinenloop voor den volgenden dag zou zijn. En deze inlichtingen bleken niet alleen juist, wie in deze dagen een reis maakte kon zich overtuigen, dat de trein niet alleen van de plaats van vertrek, doch ook van de tientallen tusschenstations precies op de minuut weg ging. Ook al moest de trein midden op het veld een half uur of soms wel langer wachten op een trein vol militairen, vol levensmiddelen, vol munitie. Het vervoer ging langzaam, doch met de bekende nauwkeurigheid. Nu zijn we gelukkig zoo ver reeds, dat tusschen de groote plaatsen in het geheele rijk sneltreinen loopen, dat er zelfs tusschen Berlijn en Keulen overdag twee D-treinen, met restauratiewagen, en een nachttrein het verkeer onderhouden. Het ministerie van spoorwegen heeft hierin niets te zeggen. Het aantal treinen en het tijdstip van vertrek worden bepaald door den generalen staf, volgens een plan, reeds in vollen vreedestijd opgemaakt. Van dit centraal lichaam gaan de noodige bevelen en aanwijzingen uit naar de verschillende spoorweg-rayons. En één commando is voldoende, bij plotselinge troepen-verplaatsingen, om het verkeer voor het publiek weer te doen stil liggen. En daarna is weer één rondschriften, één telefonische mededeeling in staat den treinenloop te herstellen. Een dergelijke gevoelige onderbreking van bijna een week heeft slechts één keer plaats gevonden, toen eensklaps troepen uit het westen verzonden moesten worden naar het oosten. Overigens heeft men steeds meer rekening gehouden met de wenschen en de eischen van het publiek en het openbare leven en werd de treinenloop steeds beter. En wat snelheid en wat hoeveelheid der verbindingen betreft. En dit niettegenstaande er onafgebroken treinen moeten loopen naar oost en west met versche troepen, met levensmiddelen, met ammunitie, niettegenstaande er steeds meer treinen van de grenzen naar Berlijn loopen om de gewonden te vervoeren. Deze dienst alleen, in vreedestijd op papier gezet, die zoo schitterend bleek te functionneeren, is een staaltje van zeldzaam organisatie-talent. En met de belangrijkste andere takken van dienst ging het, voor zoo ver het publiek beoordeelen kon, omdat het er direct bij betrokken was, even zoo. Daarom was de verwondering des te grooter en des te algemeener, dat er steeds meer en luider geklaagd werd over een belangrijk onderdeel, de veldpost. De klachten groeiden aan tot een algemeen gejammer. En de Duitscher stortte zijn hartsverdriet zelfs uit in ingezonden stukken aan de kranten, hetgeen anders niet zijn gewoonte is. (Waarvan de Nederlander misschien vreemd zal opkijken...) Met de veldpost ging het niet. Gewonden, die eind Augustus van het front naar Berlijn terugkeerden, vertelden, dat zij niet één kaart of brief ontvangen hadden. En de bloedverwanten en vrienden thuis begrepen er niets van, zij hadden toch elken dag iets van zich laten hooren. Deze "Bummelei" diende nader onderzocht te worden. De zaak was er ernstig genoeg voor. Wanneer van alle brieven en pakjes – in briefvorm – verzonden aan de zoons, broeders, vaders in het veld er slechts een klein deel aankomt na weken van bang en angstig wachten, dan wordt de moed en de blijmoedigheid van de troepen er niet beter op. Het bewustzijn met de familie en vrienden thuis steeds in contact te staan is van niet te onderschatten moreele en militaire

875 beteekenis. Een gezinshoofd, dat van zijn vrouw niets hoort, denkt vergeten te worden. Kan bij hem het vermoeden opkomen, dat er tien, vijftien brieven verloren raken?

De arme kerels, die dagen en nachten lang moeten vechten zonder voldoende slaap, dikwijls zonder voldoende voeding, hebben de grootste behoefte aan een levensteeken uit de verre huiskamer. De generale staf heeft in een van zijne korte mededeelingen weken geleden verklaard, dat men er den post-ambtenaren geen verwijt van mocht maken, dat de brieven tot dien tijd zoo slecht bezorgd werden. Er mocht natuurlijk niet één enkel mobilisatie-geheim verklapt worden en de uiterste voorzichtigheid diende in acht genomen te worden. Men was blijkbaar bang, dat er een spion zou weten binnen te dringen in het kantoor, waar de distributie der brieven plaats moest vinden. Dan zou het dien spion niet veel moeite kosten te weten te komen welke regimenten en hoeveel regimenten geconcentreerd waren in het westen en het oosten. De veldpost-lijsten moesten geheim blijven, tot de voornaamste troepencontingenten de plaats van bestemming bereikt hadden. Men kon dezen strategischen post-maatregel ook niet 890 publiek maken, om niet de aandacht van de spionnen te vestigen op dit centrum van geheimen. Bovendien werd het reeds gevaarlijk geacht veldpostillons aan het front te zenden, die met een zak vol adressen bij gevangenneming door den vijand nauwkeurige inlichtingen zouden kunnen verstrekken, ook zonder iets te zeggen, omtrent de soort en het aantal troepen in de buurt. Deze uiterste voorzichtigheid paste volkomen in 895 het kader van de andere voorzichtigheids-maatregelen, door den generalen staf getroffen. En de ambtenaren van de veldpost moesten het zich laten aanleunen, dat zij de schuld kregen van een gebrekkigen besteldienst, waarvoor zij geen verantwoordelijkheid op zich nemen konden. Nu, zegt men, zal het wel beter gaan. Heel eenvoudig is de inrichting en het werk van de veldpost echter niet. De grootste 900 moeilijkheid ligt hierin, dat de veldpost haar program elken dag veranderen moet. De treindienst gaat volgens het vaste plan, door den generalen staf in vrede tijdstijd uitgewerkt. De veldpost moet haar werk inrichten naar den toestand van het oogenblik op het slagveld, welke toestand natuurlijk met het oogenblik veranderen kan. De veldpost is afhankelijk van de militaire autoriteiten, die allereerst op de treinen 905 beslag legt voor de troepen-, ammunitie-, fourage- en gewonden-transporten. Eerst drie weken na het uitbreken van den oorlog, toen de postzendingen zich in miljoenen exemplaren op één gestapeld hadden, was het mogelijk een regelmatig dienst in te voeren.

In het rijk zijn voor de veldpost zestien groote centra ingericht, waar de 910 verschillende kantoren hun zendingen hebben af te geven. In het centrum Berlijn alleen worden dagelijks meer dan 300.000 stuks brieven en kaarten bezorgd. Men zal zich over dit enorme getal niet verbazen, wanneer men hoort, dat briefkaarten en brieven beneden de 250 gram gratis bezorgd worden. Van deze porto-vrijheid wordt natuurlijk een gretig gebruik... en misbruik gemaakt. Zoo is geconstateerd, dat door 915 één persoon op één dag aan één soldaat te velde gezonden zijn zeventig brieven... Eén soldaat te velde schreef op één vrijen dag vijftig "Ansichten" naar het vaderland... Tegen een dergelijke schrijfwoede is geen dienst opgewassen.

Van de centrale bureaux gaan de brieven naar de "Leitungsstellen" bij de grenzen. En van daar gaan de "Etappenstrassen" naar het vijandelijk land. Waar voor de veldpost 920 de ellende eerst eigenlijk goed begint.

De etappen-straten staan onder zuiver militair gezag. Een inspecteur heeft het commando en bepaalt of de veldpost op een gegeven oogenblik al dan niet gebruik van de straat maken mag. Moet er ammunitie of fourage vervoerd worden, dan kan de veldpost haar beurt afwachten. Zelfs is het voorgekomen, dat de veldpost haar paarden 925 moest afstaan aan de militaire autoriteiten.

Is de weg vrij, dan kunnen de veldpostillons de troepen-afdeelingen zoeken. Doch zij moeten minstens dertig kilometer achter de slaglinie blijven. Aan het eind van de étappenstraten, die straalvormig loopen in het vijandelijk land, echter zonder dwarsverbindingen, zijn de mobiele veldpostkantoren, die tot den staf behooren en met 930 den staf mee trekken. Het hoofd van dit kantoor, de armee-postdirecteur, krijgt 's morgens van den staf de mededeeling, waar 's avonds waarschijnlijk de kwartieren van de verschillende troepen-afdeelingen zullen zijn. Wordt vergeten hem deze adressen te geven, hetgeen wel eens geschiedt, dan is hij natuurlijk niet in staat een brief te doen bezorgen. Vervolgens komt het dikwijls voor, vooral bij cavalerie, dat er zoo 935 snel voorwaarts getrokken wordt, dat er onmogelijk 's morgens gezegd kan worden waar de troepen 's avonds zullen zijn. Uit officieele rapporten is gebleken, dat vaak troepen 's morgens om zes uur zijn vertrokken om geen rust te houden voor 's nachts drie en vervolgens hun marsch voort te zetten drie uur later. Wie kan van de veldpost verlangen dat zij gelijken tred houdt? Hebben eindelijk de volle postzakken de 940 veldpostkantoren bereikt, dan worden dag en nacht de zendingen gesorteerd en apart

verpakt voor de verschillende troepen-afdeelingen, die dan bereikt moeten worden, en waarbij moeilijkheden overwonnen moeten worden, zooals ik hierboven beschreef. En hoe er dan door de postambtenarij gewerkt wordt, blijkt wel uit een brief, die een hunner aan een chef schreef, en waarin hij vertelde, dat hij dertien etmalen aan één stuk, 945 zonder noemenswaarde rust, bezig geweest was. Bij zoo'n ingewikkelden en bovenal wisselvalligen dienst is het een wonder, dat er nog "Briefe ihn erreichen".

De eerste oorlogstentoonstelling.

Op 1 October, zoo wordt uit Leipsig aan het "Berl. Tageblatt" bericht, zal de eerste 950 Deutsche oorlogstentoonstelling in de "Bugra" geopend worden. De tentoonstelling loopt natuurlijk over den tegenwoordigen oorlog. Er zullen boeken, brochures, aanplakbiljetten, kaarten van het oorlogsterrein, postkaarten en andere drukwerken, op den oorlog betrekking hebbende, te zien zijn. Een hoofdrol zullen de bladen 955 bladen uit de vijandelijke landen zullen in de meest mogelijke verscheidenheid worden tentoongesteld. Het zal echter geen zuiver graphische tentoonstelling zijn, want ook uniformen, Deutsche en andere wapens en munitie zullen een plaats krijgen in de expositie. En ten slotte zal de noodige plaats worden ingeruimd voor het postwezen, dat in den huidigen oorlog zulk een belangrijke en moeilijke rol heeft vervuld.

960

Een dagorder van generaal v. Hindenburg.

BERLIJN, 25 Sept. 6 u. 20 v. m. (W. B.) De opperbevelhebber van het oosterleger, generaal von Hindenburg, heeft de volgende dagorder uitgegeven. Gij hebt nieuwe 965 lauweren om uw vaandels gewonden in den slag van twee dagen bij de Masurische meren; bij de dagenlange vervolging door Littauen tot ver over de Russische grenzen hebt gij ook het laatste vijandelijke leger verslagen en vernietigd, dat in Oost-Pruisen was doorgedrongen. Dit Wilnaleger bestond uit het tweede, derde, vierde, twintigste, twee en twintigste armeerde corps; het derde Siberische legerkorps; de eerste en vijfde 970 fuseliersbrigade; de 53e, 54e, 56e, 57, 72e en 78e reserve-divisie; en de eerste en tweede garde-cavaleriedivisie. Tot nu toe zijn verschillende vaandels in onze handen gevallen, benevens ongeveer 30.000 ongekwetste gevangenen, minstens 150 kanonnen, vele mitrailleurs, munitiekolonnes, talloze treinvuurtuigen, terwijl nog immer meer krijgsveld op het uitgestrekte slagveld gevonden wordt. Uw strijdlust, uw 975 bewonderenswaardige marschprestaties en uw heldenmoed is dit alles te danken. Geeft God de eer. Hij zal ook verder met ons zijn. Leve Z. M. de Keizer en Koning.

Uit Oost-Pruisen.

Paul Block vertelt in het "Berliner Tageblatt": Moet ik de indrukken, die ik gekregen heb, kort samenvatten, dan moet ik zeggen, van de steden, die ik gezien heb, zijn die 980 er het beste afgekomen, waar een groot deel van de burgerij onder een verstandig bestuur gedurende den Russen-tijd in het land gebleven is. De andere zijn in meerdere of mindere mate geplunderd, hebben onder het vuur geleden of zijn in brand gestoken. Zoo staat het ook met de hoeven, waar de zetboer of de eigenaar op zijn plaats gebleven is en daardoor met de Russen kon onderhandelen; hier is meestal minder woest 985 huis gehouden dan in de andere hoeven. Geroofd is bijna overal. De getallen van het weggedreven vee zullen echter naar de meening van verschillende grondbezitters, die nu reeds weer terug zijn, waarschijnlijk veel kleiner blijken dan men in den eersten angst vermoed had. Het is voor een vluchtend leger – en de Russen hebben bijna alleen op de vlucht geplunderd – niet gemakkelijk kudden vee mee te nemen. Verder zegt Paul 990 Block: Bij hun brand stichten in de dorpen en in alleenstaande huizen zijn de Russen meestal stelselmatig te werk gegaan en hebben zich, zooals men bewijzen kan, op dit werk goed voorbereid. Om aan te steken hadden zij bruine, doorzichtige strooken bij zich, die zij aan een sigaret aanstaken en dan in een strooschelf of in droog hout wierpen. Onmiddellijk sloegen dan de vlammen uit. Deze strooken heeft men in grooten 995 getale in de ammunitiewagens en in de zakken van de Kozakken gevonden. In brand gestoken werden bijna alleen de schuren met korenvorrada, veevoeder en de stallen. Op het landgoed Groot-Bubaihn van den hertog van Anhalt-Dessau, dat vier dagen lang brandde, staat het hoofdgebouw nog ongerept. In brand gestoken werd echter niet 1000 alleen om voorraden te vernietigen, maar ook als straf voor vermeende aanvallen. Met alle beslistheid moet echter gezegd worden: vermeende aanvallen. Nergens is het voorgekomen, dat Oost-Pruisische boeren of burgers de Russen verraderlijk aangevallen of zelf gedood hebben. Bij het plunderen van de stadswinkels hadden de vijandelijke gasten een voorliefde voor zadelmakers en schoenwinkels. Zeer groot en uiteenlopend waren, volgens geloofwaardige berichten, de behoeften der "dames", die eenige deelen 1005 van het Russische leger vergezelden. Ik heb zelf een linnenkast gezien, waaruit netjes opgevouwen hemden met kant te voorschijn gehaald waren en verschillende

toilet-artikelen voor dames meegenomen waren. Als quitantie lag een stuk papier er bij, waarop in net Fransch geschreven stond: Merci et adieu. Felicie. Dat zijn op zich zelf staande gevallen. Grondig geplunderd zijn echter steden als
1010 Friedland en Nordenburg. Hier bleef niets is de woningen achter. En dit niets moet men zoo pessimistisch mogelijk opvatten. Horloge-winkels werden leeg gehaald. De schilderijen van den muur, het keukengerei, de bedden waren gestolen. Toen de
1015 Deutsche troepen de stad weer binnentrokken, waren de huizen van buiten volkomen onbeschadigd waren, vonden ze binnen de muren niets meer, dat er aan herinnerde, dat eens hier vreedzame burgers hadden gewoond. Ter wille van de gerechtigheid moet gezegd worden, dat Russische hoofdofficieren op vele plaatsen dergelijke diefstallen
1020 verhinderd en bestraft hebben, tenminste in den tijd van den opmarsch. Later, toen zij terugtrokken, verloren de meerderen alle macht, en de gevallen van brutaal geweld, die uit deze dagen verteld worden, zijn weerzinwekkend, gedeeltelijk zelfs
1025 ontzettend. Van het zoogenaamd betalen van leveranties vertelt Paul Block het volgende: ...De (Russische) generaal Scheidemann maakte bekend, dat ieder Russisch soldaat, die bij het plunderen betrapt werd, met den dood bestraft zou worden. Alles wat het leger gebruikte moest betaald worden. Het werd dan ook betaald. Maar op vrij zonderlinge manier. Voor honderd pond hoed werd een roebel gegeven, en tien
1030 centenaars werden dan nog als toegift meegenomen. Een eend kostte tien kopeken, een gans dertig. Een varken een roebel. Op deze manier was het betalen bijna even zoo goed als stelen.

De daad van de U 9.

1030 Uit Berlijn wordt ons gemeld, dat de geheele bemanning van de U. 9 het IJzeren Kruis heeft gekregen. Uit berichten van de overlevenden van de gezonken Engelsche kruisers blijkt, dat dezen niet de gelegenheid hebben gehad een schot te lossen.

De verzorging der gewonden.

1035 In een feuilleton in de "Köln. Zeitung" vertelt prof. Wegener, de vertegenwoordiger van dit blad in het hoofdkwartier op het westelijke oorlogstooneel, een en ander over de inrichting en werking van den vrijwilligen verwondenverplegingsdienst. Den 18en
1040 September, zoo schrijft hij o.m., hadden de oorlogscorrespondenten een onderhoud met den Fürst zu Solms, die sinds achttien jaren aan het hoofd staat van dezen dienst en zich thans als keizerlijk commissaris in het hoofdkwartier bevindt. Aanleiding tot deze conferentie was het feit, dat er klachten uit het vaderland waren gekomen, dat van de aangeboden vrijwillige diensten niet op zulk een schaal werd gebruik gemaakt
1045 als deze geweldige oorlog wenschelijk scheen te maken. Vooral de betrekkelijk geringe aanneming van vrouwelijke vrijwilligers heeft ongenoegen gewekt; en degenen, die aangenomen zijn, worden te veel achteraf gehouden. Een en ander heeft ten gevolge,
1050 dat de gewonden dagenlang hulpeloos op het slagveld blijven liggen. De Fürst wees erop, dat deze opvattingen het gevolg waren van de volkomen onbekendheid van het publiek met de omstandigheden, waaronder de vrijwillige ziekenverplegers werken. In verband met de groote uitgestrektheid der slagvelden is het zeker wel voorgekomen,
1055 gaf de commissaris toe, en zal het helaas ook wel blijven voorkomen, dat gewonden na geruimen tijd pas worden opgenomen. Het Deutsche volk is in de laatste decennia ten gevolge van zijn hooge beschaving en zijn welvaart in hoogen graad verwend geraakt. Door ziekenkassen en dergelijke lichamen kan zelfs de armste voor zware verwondingen
1060 onmiddellijk de beste geneeskundige hulp en verpleging erlangen. Daardoor kunnen wij ons veel minder gemakkelijk als bijv. Russen en Turken aanpassen aan de oorlogstoestanden, waarin zelfs bij de uitmuntendste organisatie dergelijke gevallen niet kunnen worden vermeden. Derhalve is het zaak het Deutsche volk duidelijk te maken, dat het zich er bij moet neerleggen, dat zulk een snelle hulpverlening als
1065 wel wenschelijk ware, nu eenmaal niet altijd mogelijk is. Zelfs een verdubbeling of verdrievoudiging van het vrijwillige personeel zou daarin zelfs geen verandering kunnen brengen.

BELGIE.

Een Zeppelin bombardeert Ostende.

1065 OSTENDE, 24 Sept. (Reuter.) Om elf uur hedenavond vloog een Zeppelin over de stad en wierp drie bommen naar beneden. Zij richtten weinig schade aan; niemand werd gekwetst. De Zeppelin kwam van Thielt via Thourout. Een bom viel in het bosch, een op de Vischmarkt en een in de haven. Daarna keerde het luchtschip naar Thielt terug.

1070 OSTENDE, 25 September. (Reuter.) Slechts een hond werd door het bombardement gedood. Op de Vischmarkt werd het kantoor van een vischhandelaar totaal vernield; de brandkast viel in een groot gat, dat in den vloer werd geslagen. Zoodra de

ontploffingen werden gehoord, werden alle straatlantaarns uitgedraaid. De menschen vlogen de straat op en bespraken in de duisternis het gebeurde.

1075

Vreemde couranten in Brussel.

LONDEN, 25 September. (Eigen Bericht.) De "Times" vertelt dat het nog mogelijk is exemplaren van dat blad te Brussel te verkrijgen, maar er moet zes francs voor een exemplaar worden betaald. Verschillende personen lezen nu de courant te zamen, ondanks het strenge verbod der Duitsche autoriteiten.

1080

ENGELAND.

In Z.-Afrika.

PRETORIA, 24 Sept. (Reuter.) Officieel. De bezetting van den Duitschen post te Schuckmaunsburg nabij de Zambezi gaf zich 21 Sept. zonder tegenstand te bieden over aan een detachement politietroepen uit Rhodesia. De Duitsche resident werd gevangen genomen.

1085

RUSLAND.

In Russisch Polen.

PETROGRAD via Londen, 24 Sept. (Reuter's spec. dienst.) Ten gevolge van gebrek aan papier komen de couranten te Lublin niet meer uit. Het oorlogsnieuws wordt door omroepers bekend gemaakt.

1090

OOSTENRIJK.

De voorgeschiedenis van den oorlog.

WEENEN, 24 Sept. (Korr. Bureau.) Het "Fremdenblatt" schrijft: "In het rapport van den gewezen Engelschen ambassadeur te Weenen, gedateerd 1 Aug. 1914, over hetgeen aan den tegenwoordigen oorlog vooraf ging en dat gepubliceerd werd door de Engelsche regering, komt de bewering voor, afkomstig van zijn Russischen ambtgenoot, dat graaf Szapary, Oostenrijksch-Hongaarsch ambassadeur te Petersburg, aan minister Sassonof had medegedeeld, dat Oostenrijk-Hongarije had goed gevonden, om de punten in de nota van Servië, die onbestaanbaar waren met de handhaving der onafhankelijkheid van Servië, aan een scheidsrechterlijke uitspraak te onderwerpen. Wij vernemen van wel ingelichte zijde, dat deze bewering geenszins overeenkomt met de feiten. Het zou trouwens ook ondenkbaar geweest zijn in verband met den aard van den stap, dien de monarchie te Belgrado deed. De uit het rapport van den ambassadeur aangehaalde zinsnede en eenige daarin voorkomende zinswendingen zijn blijkbaar inkomende zinswendingen zijn blijkbaar ingegeven, door de bedoeling om het optreden van de Duitsche diplomatie als de ware oorzaak van het uitbreken van den oorlog te doen doorgaan. Dergelijke pogingen kunnen de waarheid niet bemantelen van het feit, dat Oostenrijk-Hongarije en Duitschland eensgezind waren in den wensch, dat de vrede in Europa gehandhaafd zou blijven. Dat die wensch niet vervuld werd en de oorlog toch uitbrak moet uitsluitend toegeschreven worden aan het feit, dat Rusland door eerst Oostenrijk-Hongarije en vervolgens Duitschland te bedreigen door zijn ongerechtvaardigde mobilisatie, de twee mogendheden tot den strijd dwong en daardoor aanleiding gaf tot den algemeenen brand.

1095

1100

1105

1110

1115

Italiaansche berichten over Oostenrijksche hulpvaardigheid.

VENETIË, 24 Sept. (Reuter.) In een officieele verklaring van den burgemeester van Weenen wordt meegedeeld, dat de stad 82.000 reservisten en hunne gezinnen moet onderhouden, hetgeen dagelijks een honderd vijftigduizend gulden kost. Dan moet de stad in de behoeften voorzien van honderdduizend werkloozen en honderdduizend vluchtelingen uit Galicië en de Boekowina. De burgemeester klaagt dat zijn opwekkingen om gelden voor hulpfondsen zoo onvoldoende gehoor vinden. Volgens het officieele rapport van het Oostenrijksche Roode Kruis zoude het totaal der inschrijvingen slechts twee millioen gulden bedragen, ondanks de herhaalde dringende opwekkingen aan het publiek.

1120

1125

1130

Cholera.

LONDEN, 25 September. (Eigen Bericht.) Officieel erkent het Hongaarsche ministerie van binnenlandsche zaken dat negen gevallen van Aziatische cholera zijn voorgekomen onder de teruggekeerde gewonde soldaten.

1135

VEREENIGDE STATEN.

Turkije en de Vereenigde Staten.

WASHINGTON, 24 Sept. (Reuter.) De Turksche ambassadeur Rustem bey heeft president Wilson medegedeeld, dat hij binnen twee weken de Vereenigde Staten zal verlaten.

1140 Rustem bey moet zich afkeurend hebben uitgelaten over het optreden van de Vereenigde Staten, die geprotesteerd hebben tegen de afschaffing der capitulaties in Turkije.

Roosevelt over den vrede.

1145 LONDEN, 25 Sept. (Eigen bericht.) De "Times" ontvangt uit Washington een telegram meldend, dat ex-president Roosevelt verklaarde dat het de plicht der Amerikanen is in deze crisis van hare lessen gebruik te maken en tevens zich gereed te houden mede te werken tot een rechtvaardigen vrede. De vrede zou waardeloos zijn, indien hij de zaak der rechtvaardigheid niet diende. Een vrede, die het militarisme wijding zou geven, de vrijheid en het leven van onschuldigen zou vernietigen, het onrecht België aangedaan, ongewroken zou laten en de herhaling van zulk onrecht niet onmogelijk zou maken, zou geen werkelijke vrede zijn.

TELEGRAMMEN.

Albanië.

1155 ROME, 24 Sept. (W. B.) Het agentschap "Stefani" bericht uit Durazzo: Heden kwamen 28 senatoren bijeen, die door de verschillende vertegenwoordigers van Albanië met uitzondering van die van Alessio, Skoetari en Epirus als zoodanig waren voorgedragen en kozen Mustapha bey tot president. De Senaat aanvaardde de regeering van Albanië tot tijd en wijle, dat de nieuwe vorst benoemd zal zijn. Hij zal de autoriteiten voor de verschillende takken van dienst, gouverneurs en ambtenaren benoemen. Men is van 1160 meening, dat weldra ook met de andere districten van Albanië overeenstemming zal worden bereikt.

Mexico.

1165 LONDEN, 25 Sept. (Eigen bericht.) De lang verwachtetwist tusschen de generaals Carranza en Villa is nu dan toch uitgebroken. Generaal Villa heeft last gegeven zich gereed te houden voor den opmarsch naar de hoofdstad Mexico. Het is mogelijk dat in deze omstandigheden de Amerikaansche troepen niet van Vera Cruz zullen worden teruggetrokken.

1170 WASHINGTON, 24 Sept. (Reuter.) Volgens berichten van het departement van oorlog trekt generaal Carranza zijn krachten samen te Zacatecas, terwijl het leger van Villa wordt geconcentreerd te Torreon. De spoorwegverbinding tusschen beide plaatsen is verbroken.

1175 **Uit het vluchtoord bij Oldebroek.**

De regeeringscommissaris in het vluchtoord legerplaats hij Oldebroek, dr. Hendrik Muller, hoogst erkentelijk voor den grooten steun dien de vluchtelingen in dit kamp van alle zijden ondervinden, geeft thans in overweging hem voorloopig geen goederen meer te zenden, aangezien daar sorteerruimte te kort komt en voor het oogenblik in de 1180 behoefte is voorzien. Eventueele zendingen van goederen gelieve men te richten naar het Nederlandsche comité voor steun van Belgische en andere slachtoffers, Kalverstraat 6-1, Amsterdam, hetwelk hem geregeld toezendt wat hij aanvraagt en dat over uitmuntende sorteerruimte beschikt.

1185 **AVONDBLAD. Tweede Blad.**

Van Dag tot Dag.

De Engelschen in IJmuiden.

1190 In IJmuiden omgaande en sprekende met velen, die de Engelsche bemanning der gezonken kruisers zagen landen en een en ander van hen hoorden, ontving men een diepen indruk van het gevaar waarmede duikbooten oorlogsschepen bedreigen en tevens van het flinke, mannelijke karakter der Britsche zeelui. Zij waren plotseling in zee gestort en hadden veel geleden en doorgestaan, maar blijmoedig en bedaard kwamen zij aan land, trokken droge kleeren aan en hielpen elkander. De commandant van de *Hogue*, de 1195 kapitein ter zee Nicholson, was in geen vier etmalen uit de kleeren geweest. Men had zeer ruw weer gehad en eindelooze waakzaamheid was noodig geweest. Toen de ontploffing plaats greep, meenden de officieren dat het schip op een mijn gestooten was; wat de andere kruisers blijkbaar eveneens meenden, want zij snelden toe om te helpen redden en werden toen achtereenvolgens door een torpedo getroffen. En wat 1200 zeide een der Engelsche officieren van de bemanning der Duitsche duikboot? *Ze zijn onze vijanden, maar ze zijn dappere kerels (they are brave men).*" Want ze hadden niettegenstaande het ruwe weer en de holle zee hun gevaarlijken tocht voortgezet om den vijand afbreuk te doen, en welke kansen de onderzeeërs met hun dunne huid en wondbare machinerie loopen bij zulk een aanval kan iedereen beseffen. Deze hulde aan

1205 den dapperen vijand strekt den Britschen zeelieden tot groote eer. De zee kweekt
moedige en edel moedige mannen.
De officieren meenden dat slechts een duikboot de drie aanvallen gedaan had. Hoe
ontzettend moeilijk maken deze onzichtbare vijanden de taak van scheepsbevelhebbers!
1210 Men kan zich bijna niet indenken hoe zwaar het besef van verantwoordelijkheid den
bevelhebbers van Britsche oorlogsschepen drukken moet, die, om de kust van hun land
te beschermen, steeds zee moet bouwen en die in de lange nachten welke naderen, bij
mist en stormweer op alles verdacht moeten zijn. Maar ze zijn mannen, kloeke, rustige
1215 mannen, die zenuwachtigheid overlaten aan stadsbewoners. De eerste officier van de
Hogue stond juist boven de plek waar in de diepte van het schip de torpedo het
raakte. De schok brak hem de beide beenen. Toen het schip zonk en allen in zee
stortten, hielden een paar matrozen zijn hoofd buiten water. Hij behoorde tot de
geredden en, verpleegd in het hospitaal te IJmuiden, wordt hij waarschijnlijk reeds
1220 spoedig met goede hoop op herstel naar Haarlem overgebracht. In IJmuiden was men zeer
getroffen door de houding en het geheele optreden van commandant Nicholson. "Welk een
beminlijk man!" zeide een der Hollandsche officieren, en "dat 's een bovenste beste
hoor" was de opmerking van een onzer militairen, die hem te midden der geredden en
gewonden gezien had. "Hij sprak enkelen toe, die zeer overspannen waren door wonden
en schrik. Hij sprak hun moed in en legde hun zijn hand op het gloeiend hoofd en gaf
1225 hun rust." Ook was er algemeene sympathie voor een kleinen adelborst, een jongen van
15 jaar, want ze gaan jong op zee in Engeland. Deze knap deed niets dan vragen naar
zijn vrienden en kameraden. Ze waren met hun tienden van hun opleidingsschip op de
drie kruisers gekomen. "Is die gered? Ligt die in het hospitaal?" Helaas, neen! Hij
was de eenige der tien die gered was. Al die jonge levens zijn opgeofferd voor het
vaderland!

1230 Zoodra vernomen was dat de geredden op weg waren naar IJmuiden, telefoneerde de
kapitein ter zee van Stockum, commandant der positie IJmuiden, naar de Rijkswerf te
Amsterdam. Alles was daar onmiddellijk in de weer. Per automobiël werden drie honderd
pakken ondergoed en bovengoed uit de magazijnen gezonden. Zoodra ze geland waren,
1235 konden de geredden dus droog goed krijgen. Er waren geen hoofddekzels gezonden, maar
in IJmuiden werden 287 petten gekocht. De Engelsche officieren kochten zelve hun
kleeren in de winkels te IJmuiden, nadat ze van Hollandsche zee-officieren eerst
voorloopig warme truien hadden gekregen om over hun natte goed aan te trekken. Van
alle zijden stroomden geschenken voor de geredde zeelieden. Groote manden met druiven
1240 werden gezonden van de buitens te Heemstede en Bloemendaal. Toen de zeelieden gingen
eten, vond ieder naast zijn bord pakjes met versnaperingen, Engelsche beschuiten,
Engelsche *magarines* en bloemen. "*We are treated as if we were babies*", zeiden de
matrozen met een lach en een handdruk. Ze voelden zich tusschen onze Hollandsche
zeelieden als tusschen broeders. De twee zeemansnaties begrijpen elkander. En toen ze
1245 van IJmuiden vertrokken en de trein in beweging ging, riepen ze eenstemmig en met
daverend geluid uit: "*three cheers for the Royal Navy of Holland!*" en toen "*one
cheer more!*"

Engelschen op weg naar huis.

1250 Onze correspondent te Oldenzaal schrijft ons: Donderdagavond ruim zeven uur
arriveerde te Oldenzaal uit Berlijn een extra-trein met 260 Engelsche dames en
kinderen, die sinds 1 Augustus te Berlijn waren opgehouden. Allen waren bij aankomst
zeer enthousiast. De Uranium Steamship Coy bood allen broodjes aan en verraste haar
met bloemen. Te circa acht uur vertrok de trein naar Hoek van Holland, om door
1255 genoemde Maatschappij naar Engeland te worden overgebracht.

Ontsporing.

Op het stationsemplacement te Oldenzaal ontspoorde Donderdagnamiddag door verkeerden
wisselstand drie goederenwagens, waardoor een der hoofdsporen werd versperd. Daarom
moesten twee treinen over verkeerd spoor binnenkomen. Tegen circa zeven uur kon de
1260 hoofdlijn weer gebruikt worden. De schade aan materieel en weg is niet groot.

Laatste Berichten.

De Engelsche post.

1265 Wij ontvingen heden geen Engelsche post, geen brieven of bladen. Wij vernemen, dat de
boot de mail niet kon medenemen, omdat die in Engeland is aangehouden, en dat zelfs
passagiers geen Engelsche bladen mochten meenemen naar Nederland. De reden van dit
verbod ligt nog in 't duister.

De "Indian Prince" in den grond geboord.

1270 RIO JANEIRO, 24 Sept. (Reuter.) Het Duitsche stoomschip "Preussen" kwam te Santos

aan, en ontscheepte daar den kapitein en 15 man equipage van het s.s. "Indian Prince" die door het oorlogsschip "Kronprinz Wilhelm" in den grond werd geboord. Volgens een Lloyds-telegram is de rest der bemanning aan boord van de "Ebernburg". De bestemming van het s.s. "Indian Prince" was Trinidad en New-York.

1275

Frits Kreisler.

De violist Fritz Kreisler die, naar men weet, als luitenant dienst doet in het Oostenrijksche leger, is gewond. Zijn rechter schouder is door een kozakkenpaard gekwetst, maar de artsen twijfelen niet, gelukkig, aan een volkomen genezing. Hij zelf heeft verteld hoe hij, bij de voorposten, een kozakken-afdeeling op zich zag aanstormen: een hoefslag trof hem aan den schouder, maar hij had nog de kracht en anderen kozak, die om hem heen reed, met de revolver neer te schieten. Toen verloor Kreisler het bewustzijn. De oppasser ging zijn luitenant later opzoeken en heeft hem gered. Meer dan door deze wonde word ik – zoo ging Kreisler voort – geplaagd door pijn in de beenen, tengevolge van koude nachten, in het moerassig water staande doorgebracht. Nu echter was hij dankbaar den veldslag mee gemaakt te hebben, waarin hij de eenvoudigste mannen gezien heeft als helden zich gedragen, en waarin hij zijn vereering voor "onze volkeren" voelde groeien.

1280

1285

1290

BEURS EN NIJVERHEID.

Internationale Betalingsverplichtingen.

Teneinde de moeilijkheden te ontgaan, die voor industrieelen, kooplieden en financiers ontstaan, wanneer zij hij cliënten der oorlog-voerende landen hunne vorderingen willen incasseeren, wordt er in de "Gazette de Lausanne" op aangedrongen een Chambre internationale de compensation op te richten, die de rekeningen zou kunnen vereffenen door overboeking op het hoofdboek der bank, die met dezen afrekeningsdienst zou worden belast. Deze bemiddelingsfunctie zou alleen aan een officieel karakter dragende bank van neutrale staten kunnen worden toevertrouwd. Als een dergelijke instelling wordt de Zwitsersche Nationale Bank aangeduid.

1295

1300

Uit Argentinië.

Uit Buenos-Ayres wordt aan de "Fr. Ztg." d.d. 28 Augustus geschreven dat met de maïsuitvoer nog steeds geen aanvang kon worden gemaakt, hetgeen een ongunstigen invloed op het zakenleven uitoefent. Voor den volgenden oogst zijn de vooruitzichten bevredigend. De prijs van lijnzaad zal echter sterk onder den oorlogstoestand lijden, indien deze van langen duur mocht zijn. Hetzelfde geldt voor de wolprijzen. De hierdoor te verwachten daling in den omvang en de waarde van den export zal vermoedelijk niet kunnen worden opgewogen door groter uitvoer van vleesch en granen.

1305

1310

Het Moratorium in België.

Het hoofd van het Duitsch burgerlijk bestuur te Brussel deelt thans bijzonderheden mede omtrent het moratorium. De Belgische regeering heeft geen maatregelen betreffende het verbod van betaling aan onderdanen van vijandelijke staten uitgevaardigd. Twee besluiten van 2 Augustus verlengen den eersten protesttermijn van reeds uitgestelde wissels tot 31 Augustus, ontslaan de nationale bank tot nader order van de verplichting bankbiljetten in te lossen en voeren daarvoor een gedwongen koers in. Volgens een besluit van 3 Augustus konden tot 15 Augustus bankdeposito's onder de 1000 Mark geheel teruggenomen worden, hoogere slechts tot 1000 mark plus 10% van het restant. Een wet van 4 Augustus bekrachtigde deze besluiten en machtigde den Koning tot het handhaven daarvan gedurende den duur van den oorlog. Besluiten van 4 Augustus machtigden den rechter met het oog op artikel 1244 van het "code civil" ook bij voorloopige beschikking schuldenaren een betaaltermijn toe te staan, maar verbieden het voeren van een proces tegen de te velde getrokken Belgen. Een besluit van 6 Augustus verlengde den protesttermijn tot 15 September en beperkte de terugneming van bankdeposito's tot 1000 franc, zonder 10% van het restant. De termijn hiervoor werd eveneens tot 15 September verlengd. Een besluit van 5 Augustus verlengde den termijn tot betaling van patentbelasting tot een nader te bepalen datum. Het moratorium werd door de Regeering voorloopig tot einde September verlengd. Welke bepalingen tegenwoordig voor Belgisch België bestaan, wordt niet medegedeeld.

1320

1325

1330

De suikerprijzen in Duitschland.

De Duitse regeering heeft een verzoek uit de kringen der belanghebbenden bij de suikerindustrie tot vaststelling van minimumprijzen voor suiker van de hand gewezen. Het verzoek was gegrond op de daling der suikerprijzen in Duitschland, als gevolg van het uitvoerverbod.

1335

"Mobielmaken" van coupon-gelden.

1340 In de "V. Ztg." doet een inzender het denkbeeld aan de hand dat de coupons van de Rijksleeningen, Deutsche gemeenteleeningen e. d. door de Darlehenskassen een jaar vooruit, thans dus tot en met die welke einde 1915 vervallen, tegen een kleinen aftrek voor administratiekosten, verzilverd zullen worden. Banken, verzekeringsinstellingen, particulieren etc. zouden hierdoor aanzienlijke bedragen Darlehenskassenscheine, die met contanten gelijk zijn gesteld, ontvangen waardoor in de behoefte aan haar geld zou worden voorzien en een gedeeltelijke hervatting van het
1345 economisch leven mogelijk zou worden gemaakt. Alleen zou dan bepaald moeten worden dat de obligatiën ook zonder deze coupons bij De Darlehenskassen, natuurlijk onder aftrek van het couponbedrag, beleenbaar zijn.

Duitsche Beleeningskassen.

1350 Bij de Duitse beleeningskassen zijn nieuwe bepalingen gemaakt. Graan wordt voor 2/3 (tot nu toe 50%) van eene voorzichtige raming beleend. Goudartikelen worden beleend voor 85% (80%) en steenkolenaandeelen, die te Essen of Düsseldorf officieel zijn genoteerd voor 25% van den genoteerden koers van 25 Juli 1914. Mijnaandeelen konden tot nu toe in het geheel niet worden beleend.
1355

Zeeverzekering.

Buiten de Staatsverzekering van schepen gedurende den oorlog zal in Denemarken ook een Staatsverzekering voor goederen worden ingevoerd. Deze verzekering berust op den grondslag van onderlinge verzekering, onder deelneming van den Staat en medewerking
1360 van Deensche verzekeringsmaatschappijen. De goederen worden verzekerd door een 5% hogere premie. Het hoogste bedrag voor het risico van een schip belooft kr. 1 miljoen.

Oorlogskredietbanken.

1365 Van de Kr. 6 miljoen aandelenkapitaal der oorlogskredietbank te Weenen zullen voorloopig 2½ miljoen Kronen worden gestort. De Oostenrijksch-Hongaarsche Bank zal een krediet toestaan tot een bedrag vijfmaal zoo groot als het gestorte aandelenkapitaal en het waarborgfonds, dus van 32 miljoen Kronen. Er zullen voorschotbanken, behalve te Weenen en Boedapest, in de eerste plaats te Praag worden
1370 opgericht, vóór alles ten bate van de suikerindustrie buiten de eigen Suikervoorschotbank om. De stichting van de oorlogskredietbank te Augsburg heeft thans plaats gehad. Het oorspronkelijk verlangde aandelenkapitaal van 400,000 Mark is tot 4.7.50,000 Mark verhoogd. De Reichsbank heeft de discontering van wissels tot een bedrag van circa 3 miljoen Mark toegezegd. De oorlogskredietbank zal nog deze
1375 maand haar werkzaamheid beginnen.

Oostenrijksche couponbetalingen.

WEENEN, 24 Sept. (Korr. Bureau) Het Ministerie van Financiën heeft bepaald, dat bij de vervroegde uitbetaling der op 1 October vervallende coupons van de 4%
1380 Oostenrijksche Goudrente, welke betaling van 25 September af in Kronen-valuta (met uitzondering van goudmunten) zonder aftrek van rente voor de vervroegde betaling geschiedt, 10 Kronen 5 Heller met 4 goudgulden worden gelijkgesteld.

Uit de Ver. Staten.

1385 NEW-YORK, 24 Sept. (Reuter.) Zichtwissels 4.96. Een bedrag van \$50.000 goud is naar Canada verzonden. Southern Pacific: Ontvangsten Augustus 1914 br. \$11.672.000 (- \$582,000), netto \$3,355.000 (- \$457.000). Denver & Rio Grande: 3de week September \$513.000 (- \$53,000). Missouri Pacific: 3de week September \$1,183,000 (- \$47,000).

1390 NEW-YORK, 24 Sept. (Reuter.) De President van het New-Yorksche Clearinghouse deelt mede, dat het welslagen van het plan tot vorming van een goudfonds van \$100 miljoen ter vereffening der schulden aan Europa thans verzekerd is.

1395 NEW-YORK, 24 Sept. (Reuter.) Cable transfer op Londen noteerde heden 4.97 1/4, zilver 53 cents.